

Voor mij is leven Christus

Richtlijnen voor een leven met Jezus Christus als middelpunt

Rodolfo Valdés (red.)

VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS

RICHTLIJNEN VOOR EEN LEVEN MET
JEZUS CHRISTUS ALS MIDDELPUNT

RODOLFO VALDÉS (RED.)

© 2022 – INFORMATIEBUREAU OPUS DEI

WWW.OPUSDEI.ORG

TEKSTEN GENOMEN VAN

[OPUS DEI NEDERLAND](#)

OKTOBER 2022

VOORWOORD

Wat betekent het om een christen te zijn? Er zijn veel manieren om deze vraag te beantwoorden. Misschien is het meest beknopte antwoord dat we meermalen vinden in de brieven van St. Paulus: een christen zijn is in Christus leven, ons leven met Hem leven, Zijn leven in ons leven. In Hem heeft God ons uitgekozen “al voor de grondlegging van de wereld, om heilig [...] te zijn voor zijn aangezicht” (*Ef 1,4*); in Hem worden wij gedoopt om te delen in Zijn dood en verrijzenis (vgl. *Rom 6,1-14*); in Hem worden we “een nieuwe schepping” (*2 Kor 5,17*).

Leven in Christus brengt ons ertoe over de grenzen van een in onszelf opgesloten bestaan te gaan. Het opent voor ons de horizon van gemeenschap met God en de mensen om ons heen en laat zo het ontevreden gevoel achterwege dat veroorzaakt wordt door uitsluitend wereldlijke aangelegenheden. Het geeft ons nieuwe hoop, die in ons dagelijks leven doorwerkt, en tegelijkertijd projecteert het zichzelf over de dood heen: “Niemand van ons leeft immers voor zichzelf alleen, en niemand sterft voor zichzelf alleen. Zolang wij leven, leven wij voor de Heer, en sterven wij, dan sterven wij voor de Heer: of wij leven of sterven, Hem behoren wij toe” (*Rom 14,7-8*). Leven in Christus is een gave die wij op een bijzondere manier ontvangen door deel te nemen aan de sacramenten, wat ons omvormt tot een bestaan geleid door de Heilige Geest, dat de tekenen draagt van liefde (zie *Rom 8*).

De centrale aanwezigheid van de persoon van Jezus Christus moet daarom het startpunt en de leidraad vormen voor ons hele bestaan. In een van zijn eerste herderlijke brieven herinnerde de prelaat van het Opus Dei, Mgr. Fernando Ocáriz, aan dit basisprincipe van het christelijk leven en hij wees op enkele van de vele consequenties ervan:

Jezus plaatsen in het centrum van ons leven betekent ons verdiepen in het contemplatieve gebed midden in de wereld, en anderen helpen langs ‘paden van contemplatie’ te gaan. Het betekent het met nieuw licht herontdekken van de antropologische en christelijke waarde van verschillende ascetische middelen; de persoon worden in zijn of haar hele rechtschapenheid: verstand, wil, hart, relaties met anderen; het koesteren van innerlijke vrijheid die ons dingen uit liefde laat doen; mensen helpen denken, zo dat iedere persoon kan ontdekken wat

God van hem vraagt en met volle persoonlijke verantwoordelijkheid beslissingen kan nemen; het voeden van vertrouwen in Gods genade om waakzaam te zijn tegen eigenzinnigheid en sentimentaliteit; het uitdragen van het ideaal van christelijk leven zonder het te verwarren met perfectionisme en mensen leren hoe ze met hun eigen zwakheid en die van anderen moeten leven en deze accepteren; het met al zijn consequenties in praktijk brengen van een dagelijkse houding van hoopvolle overgave aan Gods wil, gegrondvest op het goddelijk kindschap.

Op deze manier zal het gevoel voor de opdracht die onze roeping inhoudt worden versterkt, samen met onze volledige en vreugdevolle zelfgave. Wij zijn geroepen om met initiatief en spontaniteit bij te dragen aan de verbetering van de wereld en de cultuur van onze tijd, zodat Gods plannen met de mensheid worden geopenbaard: *cogitationes cordis eius*, de plannen van zijn hart, die “van generatie tot generatie” van kracht blijven (Ps 33 [32],11).[1]

De volgende paragrafen van dezelfde brief voegen andere aspecten toe die voortkomen uit het centraal stellen van Jezus Christus in ons leven, zoals de noodzaak om een hart te hebben dat niet gehecht is aan materiële goederen, opdat wij werkelijk “vrij zijn om lief te hebben”, en onze liefde voor de Kerk, die “ons ertoe zal aansporen middelen te vergaren voor de ontwikkeling van het apostolaat en in iedereen een grote professionele vurigheid zal voeden”. [2] De tekst staat ook stil bij het besef van zending van degenen die weten dat zij worden geroepen door een “God die liefde is en liefde in ons plant zodat we Hem en anderen kunnen beminnen”. [3] Want om de gave te delen die wij hebben ontvangen lijkt de wereld te klein en de tijd te kort.

Contemplatief gebed in de wereld, dat Mgr. Ocariz beschrijft als de eerste consequentie van dit centraal stellen van Christus in het leven van gelovigen, kwam aan de orde in een serie artikelen gepubliceerd op de website van het Opus Dei, later verzameld in het boek *New Mediterranians (Nieuwe horizonen)*. Sindsdien, ook overeenkomend met deze woorden van de prelaat van het Opus Dei, hebben verschillende auteurs artikelen geschreven die andere aspecten dieper verkennen. Deze teksten, ook gepubliceerd op de website van het Opus Dei, worden nu in dit boek aangeboden, om het lezen ervan te vergemakkelijken en hun thematische

samenhang te erkennen. Beginnend met de centrale plaats van de persoon van Jezus als de bron van vreugdevolle hoop, behandelen zij: het leven van gebed midden in de wereld vanuit een meer veelzijdig perspectief; christelijke vorming als een proces dat de persoon in alle dimensies raakt; de innerlijke vrijheid om kinderen van God te zijn; de geestelijke strijd als een dankbaar antwoord op Gods gave aan ons in Christus; het besef van zending karakteristiek voor degenen die een goddelijke roeping hebben aanvaard; en het bewustzijn van Gods onvoorwaardelijke liefde als de basis van onze pogingen om Zijn wensen te vervullen.

Zeker, er zijn veel onderwerpen die nog behandeld moeten worden, en zelfs die welke wij hier hebben opgenomen, zouden onderwerp kunnen zijn van verdere artikelen. We hebben echter niet geprobeerd om een onderwerp dat op zichzelf al zo groot is, uitputtend te behandelen. Aan de andere kant hopen wij dat de hier verzamelde teksten een uitnodiging zullen zijn aan onze lezers om steeds dieper door te dringen in het mysterie van een God die ons komt ontmoeten, zodat we allen kunnen zeggen met de heilige Paulus: "Voor mij is leven Christus" (Fil 1,21).

Rodolfo Valdés

[1] mgr. Fernando Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 8

[2] *Ibid.*

[3] *Ibid.*

INHOUDSOPGAVE

DEEL I VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS IN DE VREUGDEVOLLE HOOP OP CHRISTUS	1
DEEL II VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS WEGEN VAN CONTEMPLATIE	8
DEEL III VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS DE VORMING VAN DE HELE PERSOON IN ZIJN TOTALITEIT	17
DEEL IV VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS DE MEEST BOVENNATUURLIJKE REDEN. INNERLIJKE VRIJHEID	33
DEEL V VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS DE DANKBAARHEID MAAKT DAT WE WILLEN STRIJDEN	40
DEEL VI VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS GELIEFD, GEROEPEN, MET DE OVERTUIGING GEZONDEN TE ZIJN (I)	48
DEEL VII VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS APOSTELN MIDDEN IN DE WERELD, MET DE OVERTUIGING GEZONDEN TE ZIJN (II)	57
DEEL VIII VOOR MIJ IS LEVEN CHRISTUS GOD BEHAGEN HEILIGHEID EN PERFECTIONISME	66

IN DE VREUGDEVOLLE HOOP OP CHRISTUS

Christus heeft ons bevrijd van een relatie met God die gebaseerd was op negatieve voorschriften en beperkingen en ons daarvoor in de plaats een leven van liefde gebracht. Een nieuw artikel over het christelijk leven, het eerste hoofdstuk van een ebook in ontwikkeling genaamd: 'Voor mij is leven Christus'.

Wat geeft het leven waarde? Wat geeft *mijn* leven waarde? In de huidige wereld draait het antwoord op deze vraag vaak om twee punten: het succes dat ik kan bereiken en de mening die andere mensen over mij hebben. Deze punten moeten zeker niet genegeerd worden. Het is heel natuurlijk om te hopen dat onze inspanningen succesvol zullen zijn, omdat niemand aan iets begint met het doel om te falen; en de mening van anderen heeft invloed op ons gezinsleven en ons sociale en professionele leven. Er zijn in het leven echter altijd mislukkingen, kleine en minder kleine; en het kan gebeuren dat mensen zich een mening over ons vormen die we domweg niet herkennen.

De ervaring van falen, verlies van status, of bewustzijn van ons eigen onvermogen – niet alleen in het beroepsleven, maar zelfs in de poging een christelijk leven te leiden – kan leiden tot ontmoediging, neerslachtigheid, en uiteindelijk verlies van hoop. De druk om te slagen op verschillende gebieden, om *iemand te zijn*, of minstens om te kunnen claimen iemand te zijn, is tegenwoordig sterker dan ooit. Inderdaad, meer dan wat men is (een zoon of dochter, ouder, broer of zuster, grootouder), ligt het brandpunt tegenwoordig bij wat men kan doen. Als gevolg daarvan zijn mensen kwetsbaarder voor de verschillende soorten van falen die het leven met zich mee kan brengen. Tegenslagen die eerder met een sterke houding werden opgelost of aanvaard, kunnen nu vaak de oorzaak zijn van diep verdriet of frustratie, zelfs op heel jonge leeftijd. Is het in een wereld met zulke hoge verwachtingen en teleurstellingen nog mogelijk te leven zoals sint Paulus aanraadt: "laat de hoop u blij maken" (*Rom 12,12*)?

In zijn brief van februari 2017 wees de prelaat van het Opus Dei op het enige echt verlichtende antwoord op deze vraag, met een beslist 'ja!': "Geef, o Heer, dat wij, door het geloof in uw Liefde, iedere dag mogen leven met een liefde die altijd nieuw is, in vreugdevolle hoop."^[1] Als we soms worden verleid om de hoop te verliezen betekent dit dat, dat we onze ogen voor Gods liefde en zijn eeuwigdurende bijstand sluiten. Paus Franciscus herinnerde ons hieraan in zijn catechese over de hoop: "De christelijke hoop is standvastig; daarom stelt ze ons niet teleur Zij is niet gebaseerd op wat we kunnen doen of zijn, zelfs niet op datgene waarin wij geloven. Haar fundament, de vaste grond van de christelijke hoop, is datgene waar wij het sterkst in kunnen geloven en het meest zeker van kunnen zijn, dat wil zeggen, de liefde die God zelf heeft voor ieder van ons. Het is gemakkelijk om te zeggen: 'God houdt van ons'. We zeggen het allemaal. Maar denk je eens in: is ieder van ons in staat om te zeggen, 'Ik ben er zeker van dat God van *mij* houdt'? Het is niet gemakkelijk om te zeggen. Maar het is waar."^[2]

Een sterke hoop

In zijn preken en gesprekken verwees de heilige Jozefmaria vaak naar de eerste christenen. Voor hen was het geloof meer dan het aannemen van een leer of een model voor een te volgen levenswijze; het was de gave van een nieuw leven: de gave van de Heilige Geest, die in hun harten was uitgestort na de verrijzenis van Christus. Voor de eerste christenen was het geloof in God een werkelijkheid die ze ondervonden en niet simpelweg een intellectuele overtuiging. God was iemand die werkelijk aanwezig was in hun hart. Sint Paulus schreef aan de gelovigen van Efeze, verwijzend naar hun leven voordat ze het Evangelie kenden: "bedenkt dat gij indertijd van Christus gescheiden waart, uitgesloten van de gemeenschap van Israël en van de verbonden waaraan de belofte verbonden was, zonder hoop en zonder God in de wereld" (*Ef 2,12*). Met het geloof daarentegen, ontvingen ze de hoop, "en de hoop wordt niet teleurgesteld, want Gods liefde is in ons hart uitgestort door de Heilige Geest die ons werd geschonken" (*Rom 5,5*).

Tweeduizend jaar later blijft God ons nog steeds oproepen tot zijn 'sterke hoop', wat alle andere vormen van hoop en teleurstelling alleen maar betrekkelijk maakt. "Wij hebben de kleine en grotere vormen van hoop nodig, die ons van dag tot dag gaande houden.

Maar zij zijn ontoereikend zonder die 'sterke' hoop, die al het andere moet overstijgen. Deze sterke hoop kan alleen God zijn, die het geheel omvat en die ons kan geven en schenken waartoe wij alleen niet in staat zijn.”[3]

Het is goed ons af te vragen of we 'gewend' zijn geraakt aan de werkelijkheid van een God die redt, een God die ons met hoop vervult; zo gewend dat we er soms niet in slagen om er meer in te zien dan een denkbeeld met weinig echt effect op ons leven. Het kruis, dat een grote mislukking leek voor degenen die hun hoop op Jezus hadden gesteld, werd bij de verrijzenis de grootste doorslaggevende triomf van de hele geschiedenis.

Doorslaggevend omdat deze triomf niet alleen tot Jezus beperkt bleef; wij allen zijn in Hem overwinnaars. “Want ieder die uit God geboren is, overwint de wereld” (1 Joh 5,4). De leerlingen op de weg naar Emmaus keken met heimwee naar het verleden: “En wij hadden zo gehoopt...” (Lk 24,21). Zij beseften niet dat Jezus met hen meeliep, dat Hij op het punt stond hun ogen te openen voor een wondermooie toekomst, een bewijs tegen iedere teleurstelling. “Verlevendig je geloof. – Christus is niet een figuur die voorbijgegaan is, geen herinnering die tot het verleden behoort. Hij leeft! *Jesus Christus heri et hodie, ipse et in saecula!* Jezus Christus gisteren en vandaag en altijd!, zegt de heilige Paulus.”[4]

Ons door Gods liefde laten aanraken

Zo heeft sint Paulus ons christelijk leven beschreven: “Met Christus ben ik gekruisigd. Ikzelf leef niet meer, Christus is het die leeft in mij. Voor zover ik nu leef in het vlees, leek ik in het geloof in de Zoon van God, die mij heeft liefgehad en zichzelf heeft overgeleverd voor mij” (Gal 2,19–20). Voor de heilige Paulus betekent het christendom in eerste instantie dat Christus voor ons is gestorven en verrezen en dat Hij vanuit de hemel zijn Heilige Geest in ons hart heeft gestuurd, die ons verandert en onze ogen opent voor een nieuw leven. “Wie ooit door de liefde wordt aangeraakt, begint te beseffen wat het eigenlijk is: ‘leven’. Hij begint te beseffen wat bedoeld wordt met het woord van de hoop.”[5] Zoals aan de Samaritaanse vrouw, Maria Magdalena, Nicodemus, Dimas de goede moordenaar, en de leerlingen van Emmaus, geeft Jezus ons een nieuwe manier van kijken naar de wereld: naar onszelf, naar anderen en naar God. En het is alleen door deze nieuwe manier van kijken die God ons gegeven heeft dat onze strijd om ons te

verbeteren en Hem na te volgen zin heeft. Anders zijn al onze pogingen "ijdel en grijpen naar wind" (Pr 2,11).

Door te sterven aan het kruis, "voor ons, mensen, en omwille van ons heil" [6], heeft Christus ons bevrijd van een relatie met God die gebaseerd was op negatieve voorschriften en beperkingen, en heeft Hij ons in plaats daarvan een leven van liefde gebracht. "Bekleedt u met de nieuwe mens, die op weg is naar het ware inzicht, zich vernieuwend naar het beeld van zijn schepper" (Kol 3,10). Het betekent daarom *Gods liefde leren kennen en onszelf door Hem aangeraakt laten worden* om opnieuw de weg naar de heiligheid te volgen. De sleutel daartoe is God vinden en onszelf door Hem omgevormd laten worden. De prelaat van het Opus Dei herinnerde ons hieraan kort na zijn verkiezing. "Wat zijn (...) de prioriteiten die de Heer ons op dit historisch moment in de wereld, de Kerk en het Werk voorlegt? Het antwoord is duidelijk: op de eerste plaats onze vereniging met God verzorgen met de fijngevoeligheid van mensen die verliefd zijn, op basis van de beschouwing van Jezus Christus, het gelaat van de Barmhartigheid van de Vader. Het programma van de heilige Jozefmaria zal altijd blijven gelden: *Zoek Christus. Vind Christus. Bemid Christus.*" [7] De verbinding met God stelt ons in staat het leven te leven dat Hij ons aanbiedt. Christus' gelaat zoeken en onszelf door Hem laten bekijken is een geweldige manier om dieper te gaan in dit leven van liefde.

Onszelf aan Christus laten zien

Christus is het gezicht van Gods genade, want in Hem spreekt God tot ons in een taal die aan ons niveau is aangepast. Het is een menselijke taal die op zoek is naar bevrediging van de onlesbare dorst naar mateloze liefde die Hijzelf in ieder van ons heeft geplant. "En u ... heeft u soms deze blik op u gevestigd gevoeld, een blik van oneindige liefde die, voorbij onze zonden, beperkingen en gebreken, op u blijft rusten en hoopvol naar u blijft kijken? Bent u zich bewust van de waarde die u heeft voor God, die u alles heeft gegeven uit liefde? Zoals sint Paulus ons leert: 'God echter bewijst zijn liefde voor ons juist hierdoor, dat Christus voor ons is gestorven toen wij nog zondaars waren' (Rom 5,8). Begrijpen we werkelijk de kracht van deze woorden?" [8]

Om het gezicht van onze God te ontdekken, moeten we de weg volgen van aanbidding en contemplatie. "Hoe goed is het om voor

een kruisbeeld te staan of geknield te zijn voor het Allerheiligste en eenvoudigweg in zijn tegenwoordigheid te zijn! Hoe goed doet het ons Hem ons bestaan weer te laten raken en ons erop uit te laten zenden om zijn nieuwe leven mee te delen!"[9] Zoals de Paus bij een gelegenheid zei, het betekent "kijken naar het gelaat van God, maar meer dan dat, ons realiseren dat Hij ook naar ons kijkt." [10] Het lijkt misschien gemakkelijk *om jezelf te laten zien*, eenvoudig in Gods aanwezigheid te *zijn*. Maar in deze hyperactieve wereld van ons, vol prikkels, kan het een hele uitdaging zijn. Daarom moeten wij God vragen om de gave Zijn stilte binnen te gaan en ons door Hem gezien te laten worden. We moeten ervan overtuigd zijn dat het in zijn aanwezigheid zijn al een prachtig en enorm effectief gebed is, ook al nemen we niet onmiddellijk een besluit. Het mediteren over het gezicht van Christus heeft op zichzelf al een omvormende kracht die we niet met onze menselijke criteria kunnen beoordelen. "Ik houd de Heer voor ogen, de Heer altijd, Hij staat mij terzijde en ik wankel niet. Mijn hart is dan ook verheugd, mijn innerlijk jubelt, mijn lichaam kent geen zorgen" (vgl. Ps.16,8-9).

Het gezicht van Jezus is ook het gezicht van de gekruisigde. Geconfronteerd met onze eigen zwakheid, zouden we met een te menselijke manier van redeneren kunnen denken dat we Hem in de steek hebben gelaten en dat we Hem niet zomaar kunnen benaderen alsof er niets is gebeurd. Maar deze ongemakkelijke gevoelens komen door een verkeerde opvatting van Gods liefde. "Er bestaat een verkeerde ascese die de Heer aan het Kruis boos en opstandig voorstelt. Een verwrongen lichaam dat de mensen schijnt te dreigen: jullie hebben Mij gebroken, maar Ik zal op jullie mijn spijkers, mijn kruis en mijn doornen doen neerkomen. Zulke mensen kennen de geest van Christus niet. Hij leed al wat mogelijk was – en omdat Hij God was, kon Hij zoveel! –; maar Hij beminde nog meer dan dat Hij leed ... En nadat Hij was gestorven stond Hij toe dat een lans een nieuwe wonde zou openen, opdat jij en ik in zijn allerbeminnenswaardigst Hart onze toevlucht zouden kunnen vinden." [11]

Hoe goed begreep de heilige Jozefmaria de liefde die van Jezus' gezicht afstraalde! Vanaf het kruis keek Hij op ons neer en zei, "Ik ken u door en door. Voordat Ik stierf kon ik al uw zwakheden en gebreken zien, uw hele ondergang en al uw verraad. En omdat Ik u zo goed ken, precies zoals u bent, *heb Ik het de moeite waard gevonden om voor u te sterven.*" Christus kijkt naar ons met een liefhebbende, positieve blik. Hij ziet het goede in ons – het goede

dat we *zijn* – en dat Hij ons zelf heeft gegeven door ons in het bestaan te roepen. Het goede dat liefde waardig is, de grootste liefde (vgl. *Joh 3,16; 15,13*).

Op weg gaan met Christus, een teken aan de wereld achterlatend

Jezus' blik zal ons helpen met hoop te reageren als we geconfronteerd worden met ons vallen, onze fouten en onze middelmatigheid. Het gaat er niet alleen om dat we zelf goed zijn. God rekent erop dat wij de wereld veranderen en vervullen van Zijn liefde. Deze oproep zit ook in Christus' liefhebbende blik. "Je kunt tegen me zeggen, 'maar heilige Vader, ik heb mijn beperkingen, ik ben een zondaar, wat kan ik doen?' Als de Heer ons roept, maakt het Hem niet uit wat we zijn, wat we geweest zijn, of wat we gedaan hebben of niet gedaan hebben. Helemaal het tegenovergestelde. Als Hij ons roept, denkt Hij aan alles wat we kunnen geven, alle liefde die we kunnen verspreiden. Hij zet zijn kaarten op de toekomst, op morgen. Jezus wijst je naar de toekomst, nooit naar het museum."^[12]

De blik van onze Heer is een blik van liefde die altijd de persoon bevestigt, en zegt: "Wat is het goed dat je bestaat! Wat fantastisch om je hier bij Me te hebben!"^[13] Tegelijkertijd, omdat Hij ons door en door kent, *rekent Hij op ons*. De beste manier om Gods bevestigende blik te ontdekken is het herontdekken van onze hoop en het ons opnieuw naar boven getrokken voelen, naar de liefde, om dan deze liefde naar de hele wereld te brengen. Dit is onze grootste zekerheid: Christus stierf voor mij omdat Hij het de moeite waard vond om dat te doen. Christus die mij echt kent, heeft vertrouwen in mij. Zoals de apostel uitriep: "Als God vóór ons is, wie zal dan tegen ons zijn? Hij heeft zelfs zijn eigen Zoon niet gespaard; voor ons allen heeft Hij Hem overgeleverd. En zou Hij ons na zo'n gave ook niet al het andere schenken?" (*Rom 8: 31-32*).

Deze zekerheid spoort ons aan om weer op weg te gaan, om ons op de hele wereld te storten en er Christus' merkteken op achter te laten. We weten dat we vaak zullen struikelen, dat we niet altijd zullen bereiken waar we voor op weg gingen, maar uiteindelijk gaat het daar niet echt om. Waar het om gaat is dat we vooruitgaan, met onze ogen gericht op onze Heer: *expectantes beatam spem*, wachtend in vreugdevolle hoop.^[14] Hij is het die

ons redt en op ons vertrouwt om de wereld te vervullen van vrede en vreugde. "God heeft ons geschapen om rechtop te staan. Er is een mooi lied dat bergbeklimmers zingen onder het klimmen. Het gaat zo: 'Bij het klimmen gaat het er niet om of we struikelen en vallen, als we maar weer opstaan.'" [15] Rechtop, vrolijk, vol vertrouwen voortgaan met de missie om "alle wegen van de aarde in brand [te steken] met het vuur van Christus, dat je in je hart draagt." [16]

Lucas Buch

[1] Fernando Ocariz, pastorale brief, 14-2-2017.

[2] Paus Franciscus, algemene audiëntie, 152-2017.

[3] Benedictus XVI, enc. *Spe Salvi*, 30-11-2007, nr. 31.

[4] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 584.

[5] Benedictus XVI, *Spe Salvi*, nr. 27.

[6] Romeins missaal, Credo van Nicene.

[7] Fernando Ocariz, pastorale brief, 14-2-2017, nr. 30 (vgl. *De Weg*, nr. 382).

[8] Paus Franciscus, boodschap, 15-8-2015.

[9] Paus Franciscus, apost. exh. *Evangelii Gaudium*, nr. 264.

[10] Paus Franciscus, toespraak aan de vooravond van Pinksteren met kerkelijke bewegingen, 18 -5-2013.

[11] H. Jozefmaria, *De Kruisweg*, twaalfde statie, nr. 3.

[12] Paus Franciscus, avondwake met jongeren, 30-7-2016.

[13] Vgl. Joseph Pieper, *Faith, Hope, Love* (geciteerd naar Benedictus XVI, kersttoespraak tot de Romeinse curie, 2011).

[14] Romeins missaal, Communieriten.

[15] Paus Franciscus, homilie, 24-4-2016.

[16] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 1.

WEGEN VAN CONTEMPLATIE

De weg van de contemplatie gaan, betekent de Heilige Geest zo laten werken dat Hij in ons het gelaat van Christus weerspiegelt in alle situaties van ons leven.

Een van de houdingen waar de evangelies de aandacht op vestigen bij Jezus' vervulling van zijn missie is hoe vaak Hij zijn toevlucht neemt tot gebed. Het ritme van zijn zending wordt bepaald door de keren dat Hij zich tot de Vader wendt. Jezus bidt voor zijn doop (vgl. *Lc 3,21*), de nacht voorafgaand aan de verkiezing van de twaalf (vgl. *Lc 6,12*), op de berg voor de gedaanteverandering (vgl. *Lc 9,28*), in de Hof van Olijven als voorbereiding op zijn lijden (vgl. *Lc 22,41-44*). Onze Heer bracht veel tijd door in gebed: bij de schemering, of de hele nacht, of heel vroeg in de morgen, of midden op dagen van intense prediking. Eigenlijk bad Hij voortdurend, en herhaaldelijk herinnerde Hij zijn leerlingen aan de noodzaak om "te blijven bidden en de moed niet op [te] geven" (*Lc 18,1*).

Waarom dit voorbeeld en deze vasthoudendheid bij onze Heer? Waarom is gebed zo nodig? In werkelijkheid is gebed een antwoord op de meest intieme verlangens van een menselijk wezen: wij zijn in het leven geroepen om een dialoog met God aan te gaan en ons op Hem te bezinnen. Maar het gebed is boven alles een gave van God, een gave die Hij ons aanbiedt: "de levende en ware God roept elke persoon onvermoeibaar op tot de mysterieuze ontmoeting die bestaat in het gebed. Deze liefdevolle toenadering van de trouwe God komt in het gebed altijd het eerst, de toenadering van de mens is altijd een antwoord daarop." [1]

Om Christus na te volgen en in zijn leven te delen, moeten we zielen van gebed zijn. Door het mysterie van God dat ons in Jezus Christus is geopenbaard te overwegen, wordt ons leven geleidelijk in het zijne omgevormd. De woorden van sint Paulus tot de christenen van Korinthe worden werkelijkheid: "Ons allen is het gegeven met onverhuld gelaat de glorie van de Heer te

aanschouwen en herschappen te worden tot steeds heerlijker gelijkenis met Hem; zo werkt de Heer die Geest is." (2 Kor 3,18). Evenals de heilige Paulus zijn alle christenen geroepen om het gelaat van Christus in hun eigen gelaatstrekken te weerspiegelen: door apostelen te zijn, boodschappers van Gods liefde, die persoonlijk wordt ervaren in de tijden van gebed. Daarom moeten wij besluiten "ons beschouwend gebed midden in de wereld [te verdiepen], en (..) anderen te helpen *de weg van contemplatie in te slaan*".[2]

Het aanvaarden van Gods gave

Een apostel groeit op het ritme van het gebed. Zoals de Paus ons in herinnering brengt: "De beste motivering om te besluiten het Evangelie mee te delen is het met liefde te overwegen, te blijven stilstaan bij de bladzijden ervan en het met het hart te lezen. Als wij het op deze wijze benaderen, verbaast ons de schoonheid ervan, fascineert het ons telkens weer. Daarom is het dringend noodzakelijk weer een contemplatieve geest te krijgen die het ons mogelijk maakt iedere dag opnieuw te ontdekken dat ons een goed in bewaring is gegeven dat menselijker maakt, dat helpt een nieuw leven te leiden. Er is niets beters om door te geven aan de anderen."[3]

De evangelies laten ons kennismaken met een breed scala aan mensen; hun ontmoeting met Christus verandert hun leven en maakt ze tot dragers van de verlossende boodschap van onze Heer. Een van die mensen is de Samaritaanse vrouw die, zoals de heilige Johannes vertelt, alleen maar water komt halen bij de bron waar Jezus zit te rusten. Hij is het die de dialoog begint: "Geef Mij te drinken" (Joh 4,8). Eerst is de Samaritaanse vrouw niet erg genegen om het gesprek voort te zetten: "Hoe kunt Gij als Jood nu te drinken vragen aan mij, een Samaritaanse?" (Joh 4,9). Maar onze Heer laat haar zien dat in werkelijkheid Hij het water is waarnaar ze op zoek is: "Als ge enig begrip had van de gave Gods ... (Joh 4,10); maar wie van het water drinkt dat Ik hem zal geven, krijgt in eeuwigheid geen dorst meer; integendeel, het water dat Ik hem zal geven, zal in hem een waterbron worden, opborrelend tot eeuwig leven." (Joh 4,14).

Nadat Hij het hart van de Samaritaanse vrouw heeft geraakt, openbaart Christus met helderheid en eenvoud dat Hij haar

verleden kent (vgl. 4,17-18). Maar Hij doet dat met zo'n grote liefde dat zij zich niet ontmoedigd of afgewezen voelt. Integendeel, Jezus laat haar kennismaken met een nieuw universum, een nieuwe wereld van hoop, omdat het moment van verzoening is aangebroken, het moment waarop de deuren van gebed worden geopend voor alle mannen en vrouwen: "Geloof Mij, vrouw,(...) er komt een uur dat gij noch op die berg noch in Jeruzalem de Vader zult aanbidden. (...) Er zal een uur komen, ja het is er al, dat de ware aanbidders de Vader zullen aanbidden in geest en waarheid."(Joh 4,21.23)

In haar dialoog met Jezus ontdekt de Samaritaanse vrouw de waarheid over God en over haar eigen leven. Ze aanvaardt Gods gave en wordt radicaal bekeerd. Daarom heeft de Kerk in deze passage van het evangelie een van de meest betekenisvolle beelden van gebed gezien: "Jezus heeft dorst, zijn vraag komt uit de diepte van God die verlangt naar ons. Of wij ons hier nu van bewust zijn of niet: het gebed is de ontmoeting tussen de dorst van God en die van ons. God dorst ernaar dat wij dorsten naar Hem." [4] Het gebed is een teken van het initiatief van God die op zoek gaat naar ons en wacht op ons antwoord om ons tot zijn vrienden te maken. Soms kan het lijken dat wij degenen zijn die het initiatief nemen om tijd aan gebed te wijden, maar in werkelijkheid is het een antwoord op Gods oproep. Het gebed is een ware wederzijdse oproep: God zoekt mij en wacht op mij, en ik heb God nodig en zoek Hem.

Tijd voor God

Alle mensen dorsten naar God, zelfs als ze dat vaak niet eens beseffen en zelfs als ze weigeren naar de bronnen van levend water te gaan, namelijk de tijden die gewijd zijn aan gebed. Het verhaal van de Samaritaanse vrouw wordt in veel zielen herhaald. Jezus vraagt om een kleine dienst en probeert een dialoog te starten in het hart van een persoon, op een moment dat er misschien heel ongeschikt voor lijkt te zijn. Deze dagelijkse minuten kunnen ons te veel lijken; er is geen ruimte voor in zo'n krap tijdschema! Maar als we onszelf toestaan om door onze Heer in een meditatieve dialoog te worden betrokken, ontdekken we dat het gebed niet iets is wat ik voor God kan doen, maar boven alles een geschenk is dat God mij aanbiedt en dat ik eenvoudigweg verwelkom.

Tijd voor onze Heer vrijmaken is niet maar een extra taak op een *to-do*-lijstje, of nóg een last in een toch al veeleisend dagprogramma. Het is eerder de aanvaarding van een oneindig waardevolle gift, een kostbare parel of een verborgen schat in ons normale dagelijkse leven waar we liefdevol voor moeten zorgen.

De keuze voor het moment van onze gebedstijd hangt af van onze bereidheid om door de Liefde veroverd te willen worden; we doen geen gebed als we tijd over hebben, maar we maken tijd voor ons gebed. Als onze tijd van gebed alleen de gaten vult die kunnen voorkomen in ons dagschema, zullen we het naar alle waarschijnlijkheid niet regelmatig verrichten. “De keuze van *het tijdstip en van de tijdsduur van het inwendig gebed* hangt af van een vastbesloten wil, die de geheimen van het hart blootlegt.”[5] Het laat zien welke plaats de liefde voor God inneemt in de hiërarchie van onze dagelijkse interesses.

Gebed is altijd mogelijk. De tijd van een christen behoort toe aan de verrezen Christus, die iedere dag met ons is (vgl. Mt 28,20). De meest voorkomende verleiding om het gebed opzij te schuiven, is een zeker gebrek aan geloof, dat onze ware voorkeuren laat zien: “Wanneer wij beginnen te bidden, dringen zich duizend werken of zorgen op die dringend geacht worden, alsof zij voorrang hebben; dit is opnieuw het uur van de waarheid voor het hart en zijn voorkeursliefde.”[6] Onze Heer komt op de eerste plaats. Daarom moeten we een besluit nemen over de beste tijd voor ons gebed, misschien advies vragen in de geestelijke begeleiding, om dat plan aan onze persoonlijke omstandigheden te kunnen aanpassen.

De heilige Jozefmaria hield zijn tijden van gebed gedurende zijn apostolische reizen vaak in de auto; hij bad ook in de tram of lopend door de straten van Madrid, als hij geen andere mogelijkheid had. Degenen die streven naar heiligheid midden in het gewone leven bevinden zich soms in vergelijkbare situaties; een vader of moeder kunnen soms geen andere keuze hebben dan te bidden terwijl ze voor hun kleine kinderen zorgen. Dit is God aangenaam. Maar het besef dat onze Heer op ons wacht en ons de genade wil aanbieden waar wij in ons gebed om vragen, kan ons aanmoedigen om de best mogelijke tijd en plaats ervoor te vinden.

De strijd van het gebed

Het gebed als een kunst beschouwen houdt in dat we beseffen dat we altijd kunnen groeien in het in praktijk brengen ervan. Daardoor kan Gods genade steeds sterker in onze zielen werken. Vandaar dat het gebed ook een strijd is.[7] Het is in de eerste plaats een strijd tegen onszelf. Wanneer we proberen om innerlijke stilte te scheppen komen er verstrooiingen in ons hoofd op. Zij maken ons duidelijk waar ons hart aan gehecht is en kunnen dienen als een licht om God om hulp te vragen.[8]

Wij hebben tegenwoordig talloze technologische mogelijkheden die communicatie op veel manieren vergemakkelijken, maar die ook de gelegenheden voor verstrooiing doen toenemen. En daarom worden we geconfronteerd met een nieuwe uitdaging om te groeien in ons contemplatieve leven: leren om de innerlijke stilte te koesteren, terwijl we omringd worden door zoveel lawaai van buiten. Op veel plaatsen wordt het als belangrijker beschouwd om dingen snel en effectief te doen dan om erover na te denken of ze te bestuderen. We zijn eraan gewend geraakt om meerdere dingen tegelijk te doen, om onze aandacht te verdelen over een aantal werkzaamheden die tegelijk moeten worden uitgevoerd, wat er gemakkelijk toe kan leiden dat we leven in een onrustige sfeer van 'actie-reactie'. Maar daar staat tegenover dat er tegenwoordig weer opnieuw belang wordt gehecht aan waarden als aandacht en concentratie, die gezien worden als een manier om ons vermogen om te pauzeren en na te gaan wat echt waardevol is te beschermen.

Innerlijke stilte is een noodzakelijke voorwaarde voor het contemplatieve leven. Deze bevrijdt ons van de gehechtheid aan het onmiddellijke, aan wat gemakkelijk lijkt, aan wat ons afleidt maar niet vervult, zodat we ons kunnen richten op ons ware goed: op onze Heer Jezus Christus, die ons in het gebed tegemoet komt. De ingetogenheid zorgt ervoor dat we ons afwenden van het 'verspreid raken over velerlei activiteiten' om een sterkere innerlijke wereld te verwerven. Daar is het gemakkelijker voor ons om God te vinden en zijn aanwezigheid in ons dagelijks leven te herkennen, in kleine tekenen van zijn handelen iedere dag, in licht dat wij ontvangen, in de houding van andere mensen... En zodoende zijn we beter in staat om Hem onze aanbidding te uiten, ons berouw, onze dank en onze smeekbeden. Daarom is de ingetogenheid zo essentieel voor een contemplatieve ziel midden in de wereld. "Het

echte gebed, dat de hele persoon in beslag neemt, wordt niet zozeer bevorderd door de eenzaamheid van de woestijn als door inkeer in jezelf.”[9]

Op zoek naar nieuw licht

Het gebed is ook een zoektocht van de mens naar God en sluit daarom het verlangen in om geen genoegen te nemen met een routineuze manier om Hem te aanbidden. Alle langdurige verhoudingen vragen om een voortdurende poging om je liefde te hernieuwen. Daarom moet deze poging, die vooral een plaats krijgt in de momenten die exclusief aan God zijn toegewijd, ook in onze relatie met Hem aanwezig zijn.

“Alles in je leven kan materie zijn om God aan te bieden, je hoeft het je maar voor te nemen. Alles kan een aanleiding zijn om met je Vader in de hemel te spreken, die altijd een nieuw licht voor ons klaar heeft.”[10] Maar God, die dit licht schenkt, rekent op een vurige zoektocht naar Hem van zijn kinderen, die eenvoudig willen luisteren naar het woord dat Hij tot ons richt en de gedachte opzij zetten dat daarin niets nieuws te ontdekken is. Hier is de houding van de Samaritaanse vrouw bij de bron een voorbeeld voor ons, aangezien zij in haar hart het verlangen levend hield naar de komst van de Messias.

Deze inspanning zal ertoe leiden dat wij de gebeurtenissen van iedere dag met onze Heer bespreken, maar zonder een onmiddellijke oplossing te verwachten voor onze drukkende noden. Het is belangrijker om te overwegen wat onze Heer van ons wil, aangezien – vaker wel dan niet – het enige wat Hij van ons verwacht, is dat wij in alle eenvoud voor Hem gaan staan en dankbaar zijn voor alles wat de Heilige Geest in stilte in ons bewerkt. Het kan ook inhouden dat wij scènes uit de evangeliën nemen en deze rustig overdenken en eraan deelnemen als ‘een extra personage’ in het tafereel [11], om zo dichterbij de Heer te komen. We kunnen onze dialoog ook voeden door teksten te nemen uit de liturgie van de Kerk, die we op die dag vieren. De bronnen van gebed zijn onuitputtelijk. Wanneer we er met nieuwe hoop onze toevlucht toe nemen, doet de Heilige Geest de rest.

Als we de woorden niet vinden

Toch kunnen we ondanks onze inspanningen soms in onze dialoog met God op moeilijkheden stuiten. Hoe troostend is het dan om ons de aanwijzing van onze Heer te herinneren: *“Als gij bidt, gebruik dan geen omhaal van woorden zoals de heidenen, want deze menen dat zij door hun veelheid van woorden verhooring zullen vinden”* (Mt 6,7). Het is weer tijd om te vertrouwen op het werk van de Heilige Geest, die *“onze zwakheid te hulp [komt]. Want wij weten niet eens hoe wij behoren te bidden, maar de Geest zelf pleit voor ons met onuitsprekelijke verzuchtingen”* (Rom 8,26).

In een commentaar op deze woorden van de heilige Paulus, beschreef Benedictus XVI de houding van overgave waarmee ons gebed doordrenkt zou moeten zijn: *“Wij willen bidden, maar God is ver, wij hebben de woorden en de taal niet om met God te spreken, zelfs niet de gedachte. We kunnen alleen onszelf openen, onze tijd ter beschikking stellen van God, wachten tot Hij ons helpt om een ware dialoog aan te gaan. De apostel zegt: dit ernstige gebrek aan woorden, deze afwezigheid van woorden, zelfs het verlangen al om in contact met God te komen is een gebed dat de Heilige Geest niet alleen begrijpt, maar voor God brengt en verwoordt. Het is juist onze zwakheid die, door de Heilige Geest, echt gebed wordt, echt contact met God.”*[12]

Daarom zouden we niet ontmoedigd moeten raken wanneer we het moeilijk vinden om een gesprek met God gaande te houden. Als ons hart gesloten lijkt voor de geestelijke werkelijkheid, als de minuten die we in gebed doorbrengen lang worden en onze gedachten naar andere dingen uitgaan, misschien kunnen dan de volgende overwegingen van de heilige Jozefmaria ons helpen: *“Denk eraan dat het gebed niet bestaat uit mooie redevoeringen, volzinnen of troostvolle woorden... Gebed is soms niet meer dan een blik op een afbeelding van de Heer of van zijn Moeder; andere keren een verzoek dat in woorden wordt uitgedrukt; dan weer het opdragen van een goede daad of de vruchten van je trouw... Als een soldaat die de wacht houdt moeten wij bij de poort van Onze Lieve Heer staan. Dát is bidden. Of als een hondje dat aan de voeten van zijn baas ligt. Je moet het niet erg vinden Hem te zeggen: Heer, hier ben ik, als een trouwe hond; of nog beter, als een ezeltje dat niet achteruit zal slaan tegen iemand die van hem houdt.”*[13]

De bron die de wereld verandert

Een leven van gebed opent de deur om dichterbij God te komen; het helpt ons om het betrekkelijke belang te zien van problemen die wij soms te veel op de voorgrond plaatsen, en het herinnert ons eraan dat we altijd in de handen zijn van onze Vader in de hemel. Tegelijkertijd maakt gebed ons niet los van de wereld en het is ook geen vlucht voor dagelijkse problemen. Werkelijk gebed heeft veel invloed: het heeft betekenis voor ons leven, het verlicht het, en opent onze ogen met een bovennatuurlijke invalshoek voor onze omgeving. Zoals paus Johannes Paulus II zei: "Intensief gebed ... leidt ons niet af van onze betrokkenheid bij de geschiedenis: door ons hart te openen voor de liefde van God wordt het ook geopend voor de liefde van onze broeders en zusters, wat ons in staat stelt vorm te geven aan de geschiedenis in overeenstemming met het plan van God."^[14]

In het gebed wil onze Heer niet alleen onze dorst lessen, maar ons ook aanmoedigen om met anderen de vreugde van Gods nabijheid te delen. Dit is wat er gebeurde in het hart van de Samaritaanse vrouw. Na haar ontmoeting met Jezus haastte zij zich om Hem bekend te maken bij degenen die haar omringden. *"Veel Samaritanen uit die stad geloofden in Hem om het woord van de vrouw die getuigde: 'Hij heeft mij alles verteld wat ik gedaan heb'"* (Joh 4,39). Een teken van een echt gebed is het verlangen om de ervaring van Christus met anderen te delen: "Wat is echter de liefde die niet de noodzaak voelt om over de geliefde persoon te spreken, hem voor te stellen, hem te doen kennen?"^[15]

Onze heilige Moeder Maria leert ons hoe wij moeten bidden. Onze Lieve Vrouw overdacht in haar hart de zorgen van haar zoon (vgl. Lc 2,51) en vergezelde de leerlingen van Jezus in het gebed (vgl. Hand. 1,14). Zij toont hen de weg om de gave van de Heilige Geest in al zijn volheid te ontvangen, wat hen zal aansporen om te beginnen aan het goddelijke avontuur van de evangelisatie.

Juan Francisco Pozo – Rodolfo Valdés

[1] *Catechismus van de Katholieke Kerk*, nr. 2567.

[2] Fernando Ocariz, pastorale brief, 14-2-2017, nr. 8 (vgl. *Vrienden van God*, nr. 67).

- [3] Paus Franciscus, apost. exh. *Evangelii Gaudium*, nr. 264.
- [4] *Catechismus van de Katholieke Kerk*, nr. 2560.
- [5] *Ibid.*, nr. 2710.
- [6] *Ibid.*, nr. 2732.
- [7] *Ibid.*, nr. 2725, e.v.
- [8] *Ibid.*, nr. 2729.
- [9] H. Jozefmaria, *De Voor*, nr. 460.
- [10] H. Jozefmaria, *De Smidse*, nr. 743.
- [11] H. Jozefmaria, *Vrienden van God*, nr. 222.
- [12] Benedictus XVI, algemene audiëntie, 16-5-2012.
- [13] H. Jozefmaria, *De Smidse*, nr. 73.
- [14] H. Johannes Paulus II, apost. brief *Novo millennio ineunte*, nr. 33.
- [15] Paus Franciscus, apost. exh. *Evangelii Gaudium*, nr. 264.

DE FORMING VAN DE HELE PERSOON IN ZIJN TOTALITEIT

Sommige mensen hebben de neiging, wanneer zij aan vorming denken, dit als kennis te zien. Een dergelijk concept is echter niet voldoende: om de persoon in zijn geheel te bereiken moet men de vorming als een wezen beschouwen. Het gaat om een veel hoger doel: je onderdompelen in het mysterie van Christus en door te beantwoorden aan de genade die Hij je schenkt geleidelijk te worden omgevormd in Christus.

Jezus Christus is ongetwijfeld de liefde van ons leven: niet als *de grootste onder onze andere liefdes* maar *die welke betekenis geeft aan alle andere liefdes*, en aan onze interesses, dromen, ambities, bezigheden en initiatieven die onze dagen en ons hart vullen. Vandaar dat wij in ons geestelijk leven “de centrale rol van de Persoon van Jezus Christus”[1] levend willen houden. Hij is de weg om met de Vader verenigd te worden in de Heilige Geest. In Hem wordt het mysterie geopenbaard van ‘wie de mens is’[2] en waartoe wij geroepen zijn. Door het leven gaan met Christus betekent groeien in zelfkennis en dieper doordringen in ons eigen persoonlijke mysterie. Jezus toestaan om het middelpunt van ons leven te worden, leidt er onder andere toe dat wij met nieuw licht de antropologische en christelijke waarde van de verschillende ascetische middelen [herontdekken]; we richten ons op de persoon in zijn totaliteit: intelligentie, wil, hart, relaties met anderen.[3]

Deze persoon *die wij moeten worden*, zijn wij op de eerste plaats zelf, en dan iedereen met wie wij in contact komen door onze vriendschap en apostolaat. De vorming die wij ontvangen en die wij verlenen, moet de intelligentie, de wil en de gevoelens raken en geen van deze elementen mag worden genegeerd of simpelweg *minder belangrijk gevonden worden* dan de andere. Hier zullen we ons in de eerste plaats concentreren op de vorming van het gevoelsleven van iedere persoon en we nemen daarbij de behoefte aan een degelijke intellectuele basisvorming als gegeven. De aandacht voor het belang van een algehele vorming

zal ons in staat stellen om de grote waarheid te 'herontdekken' die wij aantreffen in de identificatie van 'trouw' met 'geluk' door de heilige Jozefmaria.[4]

Gevormd worden in overeenstemming met het hart van Christus

Sommige mensen neigen ertoe de vorming te beschouwen als opgedane *kennis*. Op die manier wordt iemand die in de loop van zijn leven goede leerstellige, ascetische en professionele informatie heeft ontvangen beschouwd als iemand die over een goede vorming beschikt. Maar er is meer nodig dan dat. Om de persoon te worden in zijn hele totaliteit, is het nodig dat de vorming wordt gezien als een *manier* van zijn. Goede professionals beschikken over de informatie en technieken die voor hun beroep vereist zijn, maar zij hebben zich ook iets anders eigen gemaakt. Zij hebben gewoonten ontwikkeld – manieren van zijn – die hen in staat stellen om die kennis en die technieken succesvol toe te passen: gewoonten zoals aandacht hebben voor anderen, concentratie bij het werk, stiptheid, omgang met succes en mislukking, volharding, enz.

Op dezelfde manier betekent een goed christen zijn niet simpelweg de kennis – op een niveau dat past bij iemands plaats in de Kerk en de maatschappij – van de leer van de Kerk over de sacramenten en over het gebed of over algemene en professionele morele normen. Het doel ligt veel hoger: onszelf verdiepen in het mysterie van Christus om het zodoende in zijn hele breedte en diepte te begrijpen (vgl. *Ef 3,18*), waarmee we zijn leven in het onze toelaten en in staat zijn om met sint Paulus te zeggen: *"Ikzelf leef niet meer, Christus leeft in mij"* (*Gal 2,20*). Dat betekent *"alter Christus, ipse Christus"* zijn[5], terwijl we ons door de genade geleidelijk laten veranderen en ons zodoende in Hem laten omvormen.

De genade laten handelen is niet alleen maar iets passiefs; het betekent evenmin alleen maar dat er geen hindernissen op ons pad worden gezet, aangezien de Heilige Geest ons niet in Christus omvormt zonder onze vrije en vrijwillige medewerking. Maar dat is niet genoeg. Onszelf aan de Heer geven, Hem ons leven geven, is niet simpelweg Hem onze beslissingen, onze handelingen geven; het is ook Hem ons hart, onze gevoelens, onze spontaniteit geven. Om dat te doen hebben we een goede intellectuele en leerstellige

vorming nodig die onze geest vormt en onze beslissingen beïnvloedt, maar deze leer moet ook diep indalen en ons hart bereiken. En dit vraagt strijd ... en het vraagt tijd. Met andere woorden, het vraagt het verwerven van deugden, en hierin precies bestaat de vorming.

We komen niet zelden mensen tegen die bang zijn dat het benadrukken van deugden leidt tot *voluntarisme*, tot het geven van voorrang aan de wilskracht van een persoon. Niets kan verder van de waarheid verwijderd zijn. Aan de wortel van die verwarring ligt misschien een foutief beeld van wat deugden zijn. Deze worden dan eenvoudigweg gezien als een toevoeging aan onze wilskracht, waardoor de persoon die ze bezit de morele wet kan volgen zelfs wanneer deze tegen zijn eigen neiging ingaat. Deze opvatting is nogal wijdverbreid en komt in feite voort uit het begrip 'voluntarisme'. De deugd wordt zo opgevat als het vermogen om tegen de eigen neigingen in te gaan wanneer de morele wet dat vereist. Daarin schuilt natuurlijk enige waarheid. Maar het is een onvolledige visie, waarin de deugden worden veranderd in kille kwaliteiten die ertoe leiden dat in de praktijk de eigen neigingen, interesses en gevoelens worden verworpen, wat ongewild de *onverschilligheid tot een ideaal zou maken*. Alsof het innerlijk leven en de overgave aan God erin bestaan dat we ons niet meer aangetrokken mogen voelen tot andere dingen.

Als de vorming op die manier wordt opgevat, zou het onmogelijk worden om de persoon te worden in zijn hele totaliteit. De intelligentie, de wil en de gevoelens zouden zich dan niet harmonieus ontwikkelen en elkaar onderling helpen. Dan zou een van deze vermogens de overhand krijgen en de andere verstikken. De harmonieuze ontwikkeling van het innerlijk leven daarentegen vereist integratie en leidt zeker niet tot vermindering of verlies van onze interesses en gevoelens. Het doel ervan is niet dat we niet meer worden geraakt door wat er gebeurt, dat we niet zouden geven om wat belangrijk is, dat we niet gekwetst zouden worden door wat pijnlijk is, of dat we ons geen zorgen zouden maken over wat zorgelijk is, noch dat we niet zouden worden aangetrokken door wat aantrekkelijk is. Juist het tegenovergestelde. Het innerlijk leven doet ons hart opengaan en vult het met een grote liefde, die ons in staat stelt om onze gevoelens in een bredere context te zien en die de middelen verstrekt om gevoelens die problemen veroorzaken aan te pakken. Deze liefde helpt juist dat we de positieve en transcendentie betekenis kunnen begrijpen van de

gevoelens die aangenaam zijn.

Het evangelie laat ons de oprechte bezorgdheid van onze Heer zien voor de rust van zijn leerlingen. En Hij zei tot ze, “Komt nu mee naar een eenzame plaats om alleen te zijn en wat uit te rusten” (Mc 6,31). Wij zien ook hoe zijn hart reageert op het lijden van zijn vrienden, zoals Martha en Maria (vgl. Joh 11,1-44). We kunnen niet aannemen dat Jezus op die momenten alleen maar ‘toneelspeelde’, alsof alles wat er om Hem heen gebeurde Hem diep vanbinnen, vanwege de vereniging met zijn Vader, onverschillig was. De heilige Jozefmaria sprak vaak over het *hartstochtelijk* liefhebben van de wereld.[6] Hij moedigde ons aan om ons hart in God te plaatsen en door Hem in de anderen, in ons werk, in onze pogingen in het apostolaat. “De Heer wil niet dat wij dor en stug zijn als dode stof.”[7] De beschikbaarheid, bijvoorbeeld, is niet de houding van iemand die het niets uitmaakt om iets te doen, omdat het hem is gelukt zijn belangstelling voor alles kwijt te raken, of misschien om lijden te vermijden als hem iets wordt gevraagd wat hij niet leuk vindt. Eerder is het de nobele houding van iemand die op een bepaald moment in staat is om af te zien van iets wat goed en aantrekkelijk is, om zich te concentreren op iets anders waarin God op hem of haar wacht, omdat het ons diepste verlangen is om te leven voor God. Zo iemand heeft een groot hart, gevuld met interesses en goede ambities, die opzijgezet kunnen worden wanneer dat nodig is, niet omdat we ze verwerpen, of proberen te vermijden dat we erdoor worden beïnvloed, maar omdat ons verlangen om God te beminnen en te dienen nog veel groter is. En het is niet alleen groter, het is – daar is het in veranderd – wat al onze andere interesses omvat en betekenis geeft.

Vreugde vinden in het beoefenen van de deugden

De vorming van deugden vereist strijd, om de eigen neiging te overwinnen wanneer deze het moeilijk maakt om goed te handelen. Dit is het stukje waarheid dat zit in de beperkte – voluntaristische – opvatting van de deugd, waarnaar we eerder verwezen. Maar de deugd bestaat er niet in tegen onze neigingen in te gaan, maar dat we deze neigingen goed kunnen inzetten. Het doel is niet dat we in staat moeten zijn om gewoonlijk onze gevoelens opzij te zetten om onszelf door een externe regel te

laten leiden, maar eerder om onze gevoelens op zo'n manier te vormen dat we blij kunnen zijn over het goede dat wij doen. De deugd is juist die vreugde om het goede, zodat we er 'zin in hebben' om juist te handelen: "[Gelukkig de mens] die vreugde beleeft aan de wet van de Heer, zijn wet overpeinst dag en nacht" (Ps 1,2). Zo gezien is de deugd dus de vorming van ons gevoelsleven en niet de gewoonte om zich systematisch daartegen te verzetten.

Zolang de deugden nog niet ontwikkeld zijn, kan ons gevoelsleven een goede handeling tegenwerken, en dit moeten we overwinnen. Maar het doel is niet eenvoudigweg het overwinnen van weerstand, maar veeleer dus het ontwikkelen van onze 'zin' om goed te handelen. Wanneer men de deugd bezit, kan het doen van het goede nog steeds moeilijk zijn, maar het wordt met vreugde uitgevoerd. Laten we een voorbeeld geven. 's Morgens op tijd opstaan – 'de heldhaftige minuut'[8] – zal ons waarschijnlijk altijd moeite kosten; misschien komt de dag wel nooit dat wij bij het horen van de wekker ons niet geneigd voelen even langer in bed te blijven. Maar als we ons gewoonlijk inspannen om onze luiheid uit liefde voor God te overwinnen, komt er een moment dat dat ons vreugde geeft, terwijl het toegeven aan onze gemakzucht ons dan tegenstaat en een slechte smaak in onze mond achterlaat. Evenzo, als we de deugd van de eerlijkheid bezitten, voelt het stelen van een product uit de supermarkt niet alleen *verboden*; het voelt ook lelijk en onaangenaam: het gaat tegen onze neiging en ons hart in. Deze vorming van onze gevoelens waardoor we vreugde ervaren bij het goede en ongenoegen bij het kwade, is niet een bijkomstig gevolg van de deugd, maar juist een wezenlijk kenmerk. Vandaar dat de deugd ons in staat stelt van het goede te genieten.

Dit is niet een louter theoretisch denkbeeld. Het is voor ons juist van groot praktisch belang dat we, wanneer we tegen onze neiging ingaan, beseffen dat we ons niet aan het *aanwennen* zijn om het *onzelf moeilijk te maken*, maar dat we positief leren van het goede te genieten, zelfs als het op dat moment betekent dat we tegen de stroom in moeten roeien. Op deze manier maakt de vorming van de deugden dat onze vermogens en gevoelens leren zich te concentreren op wat werkelijk onze diepste verlangens vervult, terwijl we daarnaast – altijd ondergeschikt aan het doel – belang hechten aan de middelen om dat doel te bereiken.

De slotanalyse luidt: deugden vormen is leren hoe je gelukkig wordt, hoe je kunt genieten van wat werkelijk geweldig is; dat is, kort gezegd, je voorbereiden op de hemel. Als 'vorming' betekent groeien in deugden, en de deugden zijn een zekere orde in onze gevoelens, kan men concluderen dat alle vorming vorming van ons gevoelsleven is. Wanneer iemand dit leest, zou hij kunnen tegenwerpen dat bij de inspanning om deugden te verwerven het doel op de eerste plaats is bepaalde handelingen te verrichten, en niet zozeer de juiste ordening van het gevoelsleven. Hij zou daaraan misschien zelfs kunnen toevoegen dat wij de deugden juist aanduiden als gewoonten die gericht zijn op ons *handelen*. Dat is waar. Maar als de deugden ons helpen om goed te *doen*, is dat omdat ze ons helpen ons er goed bij te *voelen*. Het menselijk wezen handelt altijd om iets goeds te bereiken. Het morele probleem is uiteindelijk waarom datgene wat níet goed is, voor ons in een bepaalde situatie goed schijnt te zijn. Dat dit gebeurt is te wijten aan de wanorde in onze neigingen, waardoor wij de waarde overdrijven van het goede waarop een van deze neigingen zich richt, zodat we dit begeerlijker vinden dan een ander goed waarmee het in strijd is. Maar het 'moeilijker te bereiken goed' heeft objectief gezien een grotere waarde, omdat het overeenkomt met het algehele goed van de persoon.

Misschien is dit beter te begrijpen met een voorbeeld. In een bepaalde situatie kunnen we onszelf verscheurd voelen tussen het vertellen van de waarheid of niet. De natuurlijke neiging die wij hebben voor de waarheid laat het ons zien als een goed. Maar wij hebben ook de natuurlijke neiging om de waardering van anderen te zoeken. Als we denken dat de waarheid ons in een slecht daglicht zal stellen, zullen we liegen 'beter' – een gróter goed – vinden. De twee neigingen zijn met elkaar in conflict. Welke zal de voorkeur krijgen? Het zal ervan afhangen welke van de twee goede zaken – de waarheid vertellen of de waardering van anderen krijgen – belangrijker voor ons is en in deze beoordeling speelt ons gevoelsleven een beslissende rol. Als dit goed geordend is, zal het ons verstand helpen om te zien dat de waarheid kostbaar is en dat de waardering van anderen niet wenselijk is als wij daarvoor de waarheid geweld aan moeten doen. (Deze liefde voor de waarheid boven andere goede daden die ook aantrekkingskracht voor ons hebben, is precies wat we *oprechtheid* noemen.) Maar wanneer het verlangen om goed te lijken sterker is dan de aantrekkingskracht van de waarheid, houdt ons verstand ons

gemakkelijk voor de gek. Zelfs als ons verstand weet dat liegen niet goed is, oordeelt het nóg dat het in dit geval juist – ‘beter’ – is om te liegen. Hoewel we dus heel goed weten dat het verkeerd is om te liegen, denken we dat het in deze specifieke situatie goed voor ons is.

Een goed geordend gevoelsleven helpt ons om goed te *handelen* omdat het ons op voorhand helpt om iets als goed te *zien*. Daarom is het zo belangrijk om onze gevoelens correct te vormen. Hoe krijgen we dit gedaan? Voordat we een poging wagen om deze vraag te beantwoorden, is het interessant om te wijzen op een paar dingen die noodzakelijk zijn om dit onderwerp succesvol aan te pakken.

De gevoelens en de wil

We hebben net gesteld dat een goed geordend gevoelsleven ons helpt om goed te handelen. Het omgekeerde is ook waar: goed handelen helpt ons om orde te brengen in ons gevoelsleven.

We weten uit ervaring – en het is goed om dat niet te vergeten als we willen vermijden dat we gefrustreerd en ontmoedigd worden – dat we onze gevoelens niet *direct* kunnen controleren: als we ontmoediging voelen, kunnen we het probleem niet simpelweg oplossen door te *besluiten* ons gelukkig te voelen. Hetzelfde geldt als we ons op een gegeven moment dapperder of minder verlegen willen voelen, of als we ons niet bang of beschaamd willen voelen, of om de aantrekkingskracht niet te voelen van iets dat wij als ongeordend beoordelen. Soms kunnen wij wensen ons op ons gemak te voelen bij een persoon tegenover wie wij – om redenen waarvan wij erkennen dat ze onbeduidend zijn – een zekere onvrijwillige afwijzing voelen. Toch zijn we niet in staat om die afwijzing te overwinnen en wij beseffen dat het besluit om gewoon met die persoon om te gaan, het probleem niet oplost. Kortom, een beslissing van onze wil om invloed uit te oefenen op onze gevoelens is niet genoeg. Echter, het feit dat onze wil *niet direct* onze gevoelens kan beheersen, betekent niet dat ze er helemaal geen invloed op heeft.

In de ethiek wordt de controle die de wil over de gevoelens kan uitoefenen ‘*politiek*’ genoemd, omdat het lijkt op de invloed die een bestuurder heeft op de beslissingen van zijn onderdanen; hij kan

ze niet direct controleren, aangezien ze vrij zijn. Maar hij kan wel bepaalde maatregelen nemen – bijvoorbeeld de belastingen verlagen – in de hoop dat deze via de vrije wil van de burgers bepaalde effecten – bijvoorbeeld een toename van consumptie of investeringen – zullen hebben. Ook wij kunnen bepaalde handelingen verrichten waarvan we hopen dat ze concrete gevoelens teweeg zullen brengen. Men kan er bijvoorbeeld aan denken dat een apostolaatswerk veel goed zal doen, in de hoop ons moediger te voelen om een gift te vragen voor dit apostolische initiatief. Of we kunnen stilstaan bij ons goddelijk kindschap, in de hoop dat een tegenslag in ons beroep dan minder impact op ons gevoel heeft. We weten ook dat veel alcohol drinken ons een gevoel van euforie kan geven; en dat wij door bewust eraan te blijven denken hoe slecht wij door iemand behandeld zijn, dit in ons binnenste gevoelens van woede kan opwekken. Dit zijn een paar voorbeelden van de invloed – altijd indirect – die de wil op korte termijn kan uitoefenen op onze gevoelens.

Veel belangrijker echter is de invloed die de wil op lange termijn uitoefent over onze neigingen, aangezien deze invloed precies datgene is wat ze *vormgeeft*, wat ze vormt. Het is een invloed die optreedt zelfs zonder dat het subject het bedoelt. Dit gebeurt omdat vrijwillige handelingen niet alleen iets teweeg kunnen brengen in de wereld buiten ons, maar vooral een innerlijk effect veroorzaken: zij dragen bij tot het scheppen van een affectieve verbondenheid met het goede waarheen de wil zich beweegt. Uitleggen hoe dit gebeurt, valt buiten het bestek van deze bladzijden, maar we willen hier in ieder geval twee punten onder de aandacht brengen.

Het goede willen

Het eerste is dat het goede waarop de wil zich innerlijk richt – en waarmee *connaturaliteit* (verbondenheid) wordt geschapen – heel anders kan zijn dan het goede dat uiterlijk te zien is. Twee mensen die dezelfde opdracht uitvoeren, kunnen twee heel verschillende dingen doen. De een probeert misschien alleen maar om geen slechte indruk te maken bij de opdrachtgever, terwijl de ander de bedoeling heeft om dienstbaar te zijn. Deze tweede persoon is bezig een deugd te verwerven en de eerste niet, want die wil alleen maar vermijden dat zijn opdrachtgever een

slechte indruk van hem krijgt. In het geval van de eerste persoon is het waar dat het uitvoeren van de ontvangen opdracht beter is dan het weigeren hiervan. Maar zo lang dit niet wordt gevolgd door een serie verdere stappen, zal deze persoon niet groeien in deugd, hoe vaak deze handeling ook wordt herhaald. Vandaar dat het erg belangrijk is om onze bedoelingen voortdurend te corrigeren, te zuiveren, om beetje bij beetje de *motieven* te omarmen waarvoor het echt de moeite waard is iets te doen, en zo onze gevoelens daarnaar te vormen.

We hebben allemaal de ervaring, de onze of die van anderen, dat het naleven van regels uiteindelijk een last wordt, als we zelf niet achter die regels staan. Het voorbeeld van de oudste zoon in de parabel waarschuwt ons voor dit gevaar (vgl. *Luc 15,29-30*). Tegelijkertijd brengt het oprecht zoeken naar het goede dat deze regels willen bevorderen, vrijheid en vreugde met zich mee. Uiteindelijk zouden we kunnen zeggen dat niet zozeer het *doen* ons vormt als wel het *willen*: niet alleen wat ik doe is belangrijk, maar ook wat ik wil wanneer ik het doe.[9] De vrijheid is daarom de beslissende factor. Het is niet voldoende om iets te doen; we moeten het willen doen. We moeten het doen “omdat we dat *graag* willen; bovennatuurlijker kan het niet”. [10] Omdat we alleen zo in deugd groeien, dat wil zeggen, leren te genieten met wat werkelijk goed is. Het alleen maar doen om het gedaan te hebben [11] is niet bevorderlijk voor de vrijheid, de liefde of de vreugde. Wanneer we echter begrijpen waarom een bepaalde handeling groots en waardevol is en ons laten leiden door de juiste motieven ervoor, dan ervaren we onze vrijheid en versterken we onze liefde en vreugde.

Vorming op lange termijn

Het tweede punt van overweging is dat het gewoonlijk een langzaam proces is om een emotionele *connaturaliteit* met het goede – waardoor onze gevoelens onze wil ondersteunen – te *verwerven*. Als deugdzaamheid alleen zou betekenen dat we de weerstand van ons gevoel om goed te handelen kunnen overwinnen, was het in veel kortere tijd te bereiken. Maar we weten al dat een deugd niet stevig gevormd is zolang een goede daad geen positief gevoel geeft. [12] Vandaar dat we geduldig moeten zijn in onze strijd, want het kan misschien wel jaren duren om dit te bereiken. De weerstand tegen de goede daad die wij gedurende

die tijd zullen blijven voelen, moet niet worden opgevat als mislukking, of als een teken dat onze strijd onoprecht of halfslachtig is. Het is een vooruitgang waarin iedere stap gewoonlijk klein en bijna onmerkbaar is. Pas na verloop van tijd, als we terugkijken, zullen we beseffen dat we verder zijn gekomen dan we hadden gedacht. Als wij bijvoorbeeld boze reacties willen overwinnen, zullen we beginnen met ons in te spannen de externe uitingen ervan te onderdrukken. Misschien lijkt het in het begin dat we er helemaal niet in slagen. Maar als we volhouden, zullen de keren dat we onszelf onder controle hebben steeds vaker voorkomen en na verloop van tijd zullen we ons gewoonlijk kunnen beheersen. Toch is dit nog niet genoeg, aangezien het niet ons doel is om de externe uitingen te onderdrukken, maar om onze innerlijke reacties te vormen, dus om ons zachtmoediger en vreedzamer te voelen. En tenslotte wordt deze kalmere reactie opgenomen in onze manier van zijn. De strijd is dus langer, maar wie kan ontkennen dat hij aantrekkelijk, bevrijdend en opwindend is? Het doel van deze strijd is het bereiken van innerlijke vrede bij het zoeken naar en doen van Gods wil, en niet alleen maar het 'met geweld' onderdrukken van onze gevoelens.

Bij de uitleg van het beginsel dat *tijd boven ruimte gaat* [13], wijst paus Franciscus erop dat "voorrang geven aan de tijd betekent zich meer bezighouden met het *beginnen van processen dan met het bezitten van ruimte.*"[14] In het innerlijk leven is het de moeite waard om realistisch en grootmoedig processen op te starten. En we moeten bereid zijn te wachten op de vruchten. "Dit principe maakt het mogelijk op lange termijn te werken zonder de obsessie van onmiddellijke resultaten. Het helpt moeilijke en ongunstige situaties of veranderingen in de plannen die de dynamiek van de werkelijkheid oplegt, te verdragen. Het is een uitnodiging om de spanning tussen volheid en beperking te aanvaarden door aan de tijd prioriteit te geven." [15] Het is belangrijk dat het besef van onze beperkingen niet ons verlangen lamlegt om de volheid die God ons biedt te bereiken; en ook dat dit nobele verlangen niet naïef ontkent dat wij beperkt zijn.

Door de lat in onze vorming hoog te leggen, door het streven om niet alleen goede daden te *verrichten*, maar om goed te *zijn*, zullen wij een *deugdzame* handeling kunnen onderscheiden van wat we een handeling kunnen noemen die *lijkt op een deugd*. Deze laatste is een handeling die overeenkomt met een deugd en stap voor stap bijdraagt aan het verkrijgen ervan, maar die, aangezien ze

nog niet voortkomt uit een volgroeide gewoonte, vaak nog afstand moet nemen van gevoelens die in de tegenovergestelde richting werken. Daarentegen is een deugdzame handeling er een die geniet van het tot stand brengen van het goede, zelfs als dit inspanning vraagt. Dit is het doel.

Een algehele vorming die onze emotionele reacties vormgeeft is een langzaam proces. Degenen die dit nastreven mogen niet vervallen in de naïeve poging om hun gevoelens aan hun wil te onderwerpen, door de gevoelens die hen niet bevallen te onderdrukken of door te proberen gevoelens op te wekken die ze graag willen hebben. We beginnen te begrijpen dat onze strijd eerder gericht moet zijn op onze vrije beslissingen waardoor wij in het streven om Gods wil te vervullen op deze gevoelens reageren, waarbij wij het gedrag dat zij in ons oproepen accepteren of verwerpen. Want het zijn deze beslissingen die – indirect en op de lange termijn – tenslotte ons binnenste waar deze gevoelens uit voortkomen vormen.

Een innerlijke wereld

Naarmate we groeien in de deugden, voeren we niet alleen met groter gemak en vreugde een goede daad uit, maar kunnen we ook beter vaststellen wat goed is om op een concreet moment te doen. “Want opdat gij in staat zijt ‘uit te maken wat God van u wil en wat goed is, wat Hem bevalt, wat zeer goed en volmaakt is (Rom. 12, 2), is weliswaar de kennis van de wet Gods in het algemeen nodig, maar zij volstaat niet; een soort van *‘connaturaliteit’ [natuurlijke band] tussen de mens en het waarlijk goede* is absoluut noodzakelijk. Zo'n connaturaliteit schiet wortel en ontplooit zich in de deugdzame houdingen van de mens zelf.”[16] Dit is voor een groot deel te danken aan het feit dat onze emotionele reactie de eerste stem is die we horen wanneer we de correctheid van een bepaalde manier van handelen beoordelen. Zelfs voordat ons verstand overweegt of het goed is of niet dat we iets plezierigs gaan doen, hebben we de aantrekkingskracht al gevoeld. De deugd, voor zover zij het goede affectief aantrekkelijk maakt, zorgt ervoor dat de stem van ons gevoel reeds een zeker morele evaluatie (nl. met betrekking tot het algemeen welzijn van de persoon) over deze daad inhoudt. Het betekent dat, om terug te komen op het voorbeeld dat we eerder zagen, hoewel we worden aangetrokken door de mogelijkheid een goede indruk te

maken, liegen ons wordt voorgehouden als een onaangename handeling.

Op een impliciete maar duidelijke manier vinden we dit uitgedrukt in een heel kort punt van *De Weg*: "Waarom rondkijken, als je 'je wereld' in je draagt?".[17] De heilige Jozefmaria stelt kijken naar de buitenwereld tegenover onze innerlijke wereld. En het is die relatie die de waarde bepaalt van de blik van buiten, die wordt gezien als al dan niet passend volgens iemands binnenwereld. Een deugzaam persoon hoeft deze externe blik niet te *onderdrukken* als niet passend, want de innerlijke wereld – '*mijn wereld*' – verwerpt haar. Als wij een rijke innerlijke wereld hebben, vermijden wij niet alleen daadwerkelijk wat ons kwaad doet, maar vormt het ook geen groot gevaar omdat we het afstotend vinden: het wordt niet alleen als slecht ervaren, maar ook – en al bij voorbaat – als lelijk, onaantrekkelijk, uit de toon, misplaatst... Natuurlijk kan het op een bepaalde manier aantrekkelijk zijn, maar het is gemakkelijk om die aantrekkelijkheid te verwerpen, omdat het de schoonheid en de harmonie van onze interne wereld vernietigt. Als we daarentegen niet 'onze wereld in ons dragen', zal het vermijden van deze externe blik een grote inspanning vergen.

Realisme

Dit alles laat zien hoe het groeien in deugden ons steeds realistischer maakt in onze benadering van het leven. Sommige mensen denken – normaliter onuitgesproken – dat leven volgens de deugden inhoudt dat men zijn ogen sluit voor de realiteit. En dit om een heel nobele reden, want door op deugzaam te handelen keren we een deel van deze wereld onze rug toe, hopen op een beloning in de volgende. In werkelijkheid is het leven als Christus, het navolgen van zijn deugden, datgene wat ons echt openstelt voor de realiteit om ons heen en voorkomt dat onze gevoelens ons bedriegen bij het beoordelen ervan en bij het beslissen hoe wij erop moeten reageren.

Armoede bijvoorbeeld betekent niet dat we met het oog op het eeuwig leven afzien van de waarde van materiële zaken. Eerder is het zo dat alleen iemand die daarvan onthecht leeft, werkelijk materiële goederen op hun juiste waarde weet te schatten: hij vindt ze niet slecht, noch kent hij er een belang aan toe dat ze niet hebben. Wie zich daarentegen niet inspant om op deze manier te

leven, zal er uiteindelijk een grotere waarde aan toekennen dan ze in werkelijkheid hebben, en dit zal zijn beslissingen beïnvloeden: hij zal weinig realistisch zijn, ook al beschouwen anderen hem als een echte man van de wereld, iemand die weet hoe hij zich in bepaalde milieus moet gedragen. Een sober mens weet van een goede maaltijd te genieten; terwijl iemand die deze deugd niet bezit dit genoeg een belang zal toekennen dat het objectief niet bezit. Iets dergelijks zou van iedere andere deugd gezegd kunnen worden. Zoals Jezus tot Nicodemus zei: *“Wie de waarheid doet, gaat naar het licht”* (Joh 3,21).

Een ‘deugdzame’ cirkel

Kortom, ons gevoelsleven oriënteren in de juiste richting, verheldert onze blik; het is als het reinigen van de vlekken op onze bril die de erfzonde en de persoonlijke zonden erop hebben achtergelaten en die het ons moeilijk maken de wereld te zien zoals ze werkelijk is. “Laten we het rustig zeggen: de ‘onverlostheid’ van de wereld bestaat in de onleesbaarheid van de schepping, in de onherkenbaarheid van de waarheid; een situatie die noodzakelijkerwijs leidt tot de heerschappij van het pragmatisme en zo de macht van de sterken de god van deze wereld laat worden”.^[18]

Een goed geordend gevoelsleven helpt ons verstand om *de schepping te lezen, de waarheid te herkennen*, vast te stellen wat werkelijk goed voor ons is. Dit juiste oordeel van ons verstand maakt een vrije beslissing gemakkelijk. De goede handeling die uit deze keuze voortkomt, geeft ons connaturaliteit met het goede dat wij nastreven en brengt daardoor orde aan in ons gevoelsleven. Hierdoor komen we in een echte ‘deugdzame cirkel’ terecht die ons ertoe brengt ons steeds vrijer te voelen, heer en meester te zijn over onze eigen handelingen. Dan zullen wij ons in staat voelen ons werkelijk aan God te geven. Want alleen iemand die zichzelf bezit, kan zichzelf geven.

De vorming is alleen integraal, als ze al deze niveaus bereikt. Met andere woorden, er is alleen sprake van ware vorming wanneer de verschillende vermogens die bij de menselijke handelingen een rol spelen – verstand, wil, gevoelens – zijn *geïntegreerd*: ze strijden niet met elkaar, maar werken samen. Als we er niet in slagen om onze gevoelens op een juiste manier te vormen, dat wil zeggen

wanneer de deugden worden begrepen als slechts een toegevoegde kracht voor onze wil waardoor we onze gevoelens kunnen negeren, ervaren we de morele normen en de strijd om ernaar te leven als onderdrukkend en kunnen we geen authentieke eenheid van leven leiden. Want we zouden binnen in ons altijd machtige krachten voelen die proberen ons weg te trekken uit de positieve richting en onevenwichtigheid teweegbrengen. We kennen deze instabiliteit goed, want ze is ons uitgangspunt. Maar we kunnen haar stap voor stap overwinnen, naarmate we deze krachten in harmonie met elkaar brengen. Dan zal het moment komen dat 'omdat ik het wil', wat de 'meest bovennatuurlijke reden' is, begint te betekenen: *omdat ik het fijn vind, omdat het me aantrekt, omdat het overeenkomt met mijn manier van zijn, omdat het in overeenstemming is met de innerlijke wereld die ik heb gevormd*. Kortom, omdat ik heb geleerd mij de gevoelens van Christus Jezus eigen te maken.

Zo maken we voortgang naar het aantrekkelijke en verheven doel waar sint Paulus ons op wijst: "Die gezindheid moet onder u heersen welke ook Christus Jezus bezielde" (*Fil 2,5*). En wij beseffen dat wij ons zo bekleden met de Heer Jezus Christus (vgl. *Rom 13,14*). "Het leven van Christus is het leven van ons. (...) De christen moet daarom leven naar het leven van Christus en zich de gevoelens van Christus eigen maken, zodat hij met de heilige Paulus kan uitroepen: *non vivo ego, vivit vero in me Christus* (*Gal 2,10*), ik leef niet meer, Christus leeft in mij." [19] Trouw is precies dat: leven, willen en voelen als Christus – niet omdat wij 'onzelf *vermommen*' als Christus, maar omdat dit onze eigen manier van zijn en leven is geworden. Als we dan Gods wil volgen, trouw zijn, zijn we werkelijk vrij, omdat we doen wat we willen, waar we van houden, wat we *graag* doen. Intens vrij en intens trouw. Intens gelovig en intens gelukkig.

Julio Dieguez

[1] Fernando Ocáriz, pastorale brief, 14-2-2017, nr. 8.

[2] 2e Vaticaans Concilie, past. const. *Gaudium et Spes*, 7-12-1965, nr. 22.

[3] Fernando Ocáriz, pastorale brief, 14-2-2017, nr. 8.

- [4] In het Spaans: 'fidelidad' en 'felicidad'. Vgl. H. Jozefmaria, *De Voor*, nr. 84: "Je geluk op aarde is één met je trouw aan het geloof, aan de zuiverheid en aan de weg die God voor je heeft bepaald." Vgl. ook bv. H. Jozefmaria, *Instructie* mei 1934/14-9-1950, nr. 60; *Instructie* 8-12-1941, nr. 61; H. Jozefmaria, *Vrienden van God*, nr. 189.
- [5] H. Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 96.
- [6] Het volstaat om bij wijze van voorbeeld de titel te noemen van de homilie 'De wereld hartstochtelijk liefhebben' in *Gesprekken*, nrs. 113-123.
- [7] H. Jozefmaria, *Vrienden van God*, nr. 183.
- [8] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 206.
- [9] In werkelijkheid is, vanuit een moreel standpunt gezien, wat ik doe precies datgene wat ik wíl doen. Maar voor ons doel hier is het niet nodig om nader uit te leggen waarom dat zo is.
- [10] H. Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 17.
- [11] Vgl. zalige Alvaro, *Brief*, September 1995, in *Familiebrieven* dl. I, nr. 8.
- [12] Het zou uit het voorgaande duidelijk moeten zijn dat dit niet betekent dat voor het goede geen inspanning nodig is, of, wat op hetzelfde neerkomt, dat het kwade niet langer aantrekkelijk is.
- [13] Vgl. apost. exh. *Evangelii gaudium*, nrs. 222-225.
- [14] *Ibid.*, nr. 223, cursief in het origineel.
- [15] Vgl. apost. exh. *Evangelii Gaudium*, nr. 223.
- [16] H. Johannes Paulus II, enc. *Veritatis Splendor*, nr. 64. De tekst waarnaar verwezen wordt is van de H. Thomas van Aquino, *Summa Theologiae*, II-II, q. 45, a. 2.
- [17] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 184.
- [18] Joseph Ratzinger, *Jezus van Nazareth*, dl. II, hfdst. 7, blz. 175.

[19] H. Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 103.

DE MEEST BOVENNATUURLIJKE REDEN: INNERLIJKE VRIJHEID

De samenvatting van de wet als "heb God lief boven alles en uw naaste als uzelf" is niet zomaar een voorschrift. Liefde kan niet worden opgeëist, en God nodigt ons er pas toe uit nadat Hij de mens zijn oneindige liefde en zorg heeft getoond.

Aan het begin van zijn prediking, in de synagoge van Nazareth, leest de Heer aan de aanwezigen een passage voor uit Jesaja: "De Geest des Heren is over mij gekomen, omdat Hij mij gezalfd heeft. Hij heeft mij gezonden om aan armen de Blijde Boodschap te brengen, aan gevangenen hun vrijlating bekend te maken, en aan blinden, dat zij zullen zien; om verdrukten te laten gaan in vrijheid, om een genadejaar af te kondigen van de Heer" (Lc 4,18-19; Jes 61,1-2). En nadat Hij de boekrol heeft dichtgedaan, verklaart hij: "Het Schriftwoord dat gij zojuist gehoord hebt, is thans in vervulling gegaan" (Lc 4,21).

Jezus presenteert zichzelf dus als een bevrijder. Allereerst van datgene wat de innerlijke vrijheid beknot: de blindheid van de onwetendheid, de gevangenschap van de zonde, de onderdrukking door de duivel. In feite zijn de toespelingen op vrijheid en bevrijding voor degenen die Hem volgen niet zeldzaam in zijn prediking: "Indien gij trouw blijft aan mijn woord, zijt gij waarlijk mijn leerlingen; dan zult ge de waarheid kennen, en de waarheid zal u vrijmaken" (Joh 8,32).

De eerste christenen hadden een diep en zielsgelukkig besef van vrijheid. Jezus was de Verlosser voor hen. Hij had hen niet bevrijd van het ene juk om hen een ander op te leggen, maar had alle banden verbroken die hen verhinderden een vervuld leven te leiden. Deze volheid die hen nu als mogelijk werd voorgesteld, blijkt uit de vreugde die hun leven uitstraalde. "Weest altijd blij", spoort Paulus aan. "Bidt zonder ophouden. Dankt God voor alles. Dit is het wat God van u verlangt in Christus Jezus" (1 Tes 5,16-18).

In het begin schiep God de mens als heer van de schepping. "De

Hoogste Schepper heeft onze natuur gemaakt als een soort instrument, geschikt voor de uitoefening van het koningschap; en opdat de mens er volkomen geschikt voor zou zijn, heeft Hij niet alleen zijn ziel met voortreffelijkheden begiftigd, maar ook zijn lichaam. En zo toont de ziel haar verheven koninklijke waardigheid (...) door het feit dat ze niemand als heer erkent en alles naar eigen goeddunken doet. Zij bestuurt zichzelf uit eigen wil, als eigenaar van zichzelf. En van wie anders dan van een koning is zo'n eigenschap?"[1]

Door de zonde wordt de mens tot slaaf gereduceerd, maar God richt hem op in de hoop op een toekomstige verlossing (vgl. *Gen* 3,15). Dit verlangen om ons te verlossen komt bijvoorbeeld tot uiting wanneer Hij zijn volk bevrijdt uit de slavernij in Egypte en hun een land belooft, dat ze zullen moeten veroveren, maar dat boven alles het beloofde land zal zijn: een geschenk van God, waar ze Hem in vrijheid zullen kunnen aanbidden. "Ik ben Jahwe uw God die u heb weggeleid uit Egypte, het slavenhuis" (*Ex* 20,2). En Hij vervolgt: "Gij zult geen andere goden hebben, ten koste van Mij" (*Ex* 20,3). Zo houdt God zijn volk de geboden van de Decaloog voor, als de voorwaarden om werkelijk vrij te zijn en niet terug te vallen in slavernij. God wil Zichzelf niet opleggen als een tiran, maar Zijn volk in een positie brengen om Hem vrijelijk als Heer te aanvaarden.

God zet zo in op onze vrijheid omdat het eerste gebod, waaraan volgens Jezus Christus heel de wet en de profeten hangen (vgl. *Mt* 22,40), niets anders is dan de liefde: God liefhebben boven alles en de naaste als zichzelf (vgl. *Mt* 22,37-39). Want dit is niet zomaar een voorschrift. Andere dingen kunnen met geweld en dwang worden opgelegd en afgedwongen. Maar liefde kan niet op deze manier worden opgeëist. God vraagt erom, als een minnaar, pas nadat Hij de liefde die Hij voor zijn volk koestert heeft getoond, pas nadat hij op talloze manieren zijn genegenheid en zorg heeft laten zien. Ware liefde kan alleen worden uitgenodigd, ze moet worden verdiend, omdat ze alleen de vrucht van vrijheid kan zijn. En om deze Liefde te ontdekken en jezelf erdoor te laten bereiken, is het essentieel om "de innerlijke vrijheid te bevorderen, die ons ertoe brengt de dingen uit liefde te doen".[2]

De betekenis van de vrijheid

Juist om Hem echt lief te kunnen hebben, heeft God ons vrij geschapen. Zo ziet Hij ons en zo verheugt Hij zich in ons. Wij kunnen dat moeilijk begrijpen omdat wij mensen niet weten hoe we vrije wezens kunnen scheppen. Hoogstens produceren we automaten, die uitvoeren waarvoor we ze hebben ontworpen, of bootsen we vrijheid na door artefacten te maken die alleen maar iets lukraak kunnen doen; maar we zijn niet in staat om iets te scheppen dat zelf kan beslissen. Dit is echter wat God met ons doet door ons te scheppen en ons te verlossen van de zonde die onze vrijheid beperkt.

Vrij zijn houdt niet op de eerste plaats in dat we niet door iets van buitenaf bepaald of geconditioneerd worden, maar vooral dat we in staat zijn om onze daden en onze reacties te verantwoorden. Daarom gaat vrijheid hand in hand met verantwoordelijkheid. Vrij zijn is in staat zijn om te reageren en dus een volledige en echte dialoog aan te gaan met andere mensen en vooral met onze schepper.

Als het gaat om ons wezen, dan is de vrijheid dus geen bijkomstigheid, geen eigenschap die we kunnen missen en dan toch onszelf blijven. De vrijheid die God voor ons wil is echt en net zo diep als ons wezen zelf. Het is een grote vooruitgang voor een mens om dit in te zien: "Het is een positief aspect van onze tijd dat personen en volken hartstochtelijk hun vrijheid opeisen. Het respect voor de vrijheid van iedere vrouw en iedere man betekent de erkenning dat zij personen zijn die voor hun eigen handelingen verantwoordelijk zijn en die zelf richting aan hun leven kunnen geven." [3]

God, die ons liefheeft zoals we zijn, omdat Hij ons zelf geschapen heeft, wil ons vrij omdat Hij ons liefheeft om wie wij zijn en alleen tevreden is met de vrije en liefdevolle openheid van onze intimiteit: "Mijn zoon, schenk me je hart" (Spr 23,26). Volgens de heilige Jozefmaria is dan ook de meest bovennatuurlijke reden om het goede te doen dat "we dat graag willen" [4] Dit motief verbindt het mysterie van Gods scheppende en verlossende liefde met het authentieke antwoord van zijn geliefde schepsel, dat het in zijn macht ligt om Hem als Vader te erkennen en met vertrouwen de wil te aanvaarden van Hem die alleen maar het goede voor zijn kind kan willen. God heeft ons lot in onze handen gelegd. Niet in de

zin dat we op eigen kracht kunnen bereiken wat Hij voor ons heeft voorbereid, maar wel omdat wijzelf bepalen ons te bekeren tot Hem, die degene is die ons gelukkig kan maken.[5] De erkenning van dit vermogen om God in vrijheid lief te hebben, kan ons in eerste instantie angst aanjagen. Als we echter graag 'ja' tegen Hem zeggen, vervult juist de overtuiging dat we vrij zijn ons met vreugde en hoop. Als kinderen van God voelen we ons veilig naarmate we op Hem willen steunen. Zo is het begrijpelijk dat de heilige Jozefmaria, denkend aan zijn eigen roeping, uitriep: "Geeft het jullie geen vreugde te zien dat de trouw voor een groot deel van ons afhangt? Ik word heel blij door te denken dat God van me houdt en dat Hij heeft gewild dat Zijn Werk ook afhankelijk is van mijn beantwoording. En het geeft me vreugde om vrijuit te kunnen zeggen: Heer, ik hou ook van U, reken op mijn kleinheid".[6]

Nadenken over onze vrijheid helpt ons om ons leven te baseren op de realiteit dat we kinderen van God zijn. We zijn geen inwisselbaar exemplaar: ons antwoord is onvervangbaar omdat we schepselen zijn die door God met een bijzondere voorkeursliefde gewild zijn. Maar we kunnen het besef van onze vrijheid verliezen in de mate waarin we haar niet gebruiken. In dat geval is het logisch dat we ons steeds meer beperkt, geconditioneerd en zelfs onderdrukt voelen door onze stemmingen of door de omgeving. Zo kan de vraag opkomen of we werkelijk vrij zijn en zelfs of vrij zijn de moeite waard of zinvol is.

De christen weet echter dat de vrijheid een betekenis heeft. We zijn niet alleen vrij van dwang, in het nemen van onze eigen beslissingen. Het heeft weinig zin om iemand vrij te laten en te vertellen dat hij kan gaan en staan waar hij wil, als er geen bestemming is waar hij heen kan gaan of, als die er is, helemaal niet weet hoe hij er moet komen. Maar God geeft ons niet alleen het vermogen om ons te ontdoen van wat ons beperkt en gevangen houdt, maar Hij opent voor ons een onbegrensde horizon, de hoogtepunt van onze diepste verlangens. Want Hij die onze vrijheid heeft geschapen, is op geen enkele manier een beperking voor de ontplooiing ervan: Hij opent voor ons de mogelijkheid om mateloos te groeien, want dit is de manier waarop wij, vrije schepselen, God navolgen en Hij biedt ons de mogelijkheid om, verenigd met zijn eniggeboren Zoon, onze persoonlijkheid volledig te ontplooien.

Een authentieke vrijheid

De heilige Jozefmaria vatte zijn werk op als “de taak om iedere persoon te confronteren met de eisen die het leven aan hem stelt, en hem te helpen ontdekken wat God concreet van hem vraagt. Dit heb ik altijd willen doen zonder de onafhankelijkheid en de persoonlijke verantwoordelijkheid die kenmerkend zijn voor een christelijk geweten aan te tasten. Deze instelling is gebaseerd op respect voor de transcendentie van de geopenbaarde waarheid en op de liefde voor de vrijheid van het menselijk schepsel. Ik zou eraan kunnen toevoegen dat ze ook is gebaseerd op de zekerheid dat de geschiedenis niet bij voorbaat vastligt, maar open is voor velerlei mogelijkheden die God niet heeft willen inperken.”[7]

Zo is te begrijpen dat, voor wie Christus niet kent, het serieus nemen van de eigen vrijheid een weg is om God te vinden, omdat het een zoektocht in gang zet die de mogelijkheden openbaart van onze situatie, samen met de voor de hand liggende beperkingen ervan. Maar ook zij die God al liefhebben, zijn in staat om een diepere en waarachtigere relatie met Hem aan te gaan, door aan Gods hand hun vrijheid dieper te beleven.

Het is alleen in overeenstemming met de waardigheid van Gods kinderen dat ze zich “vrij als vogels”[8] voelen, als ze doen wat ze echt willen, ook wanneer ze, zoals Christus, zichzelf vernederen en zich uit liefde onderwerpen. We doen dus niet alleen maar *alsof* we vrij zijn: als we Jezus echt willen volgen, moeten we in onszelf die bron van authentieke vrijheid zoeken die ons goddelijk kindschap is en ons dienovereenkomstig gedragen, zodat we de vrijheid van geest bereiken, die “(...) het vermogen en de gesteltenis inhoudt om uit liefde te handelen, vooral in de inzet om in elke omstandigheid te doen wat God van ieder vraagt”.[9] Wanneer we dat serieus nemen, zal zich dat vertalen in de spontaniteit en het initiatief waarmee we ons gedragen, en waarin we ons niet laten kwellen door angsten. Want het gebrek aan vrijheid komt vaak tot uiting in onze neiging om uit angst te handelen. Theologen noemen die angst van iemand die zich van de zonde afkeert uit angst voor straf ‘slaafse vrees’. Deze vrees kan een begin zijn om naar God terug te keren, maar het christelijk leven kan niet hierop gebaseerd zijn, want “liefde laat geen ruimte voor vrees, want vrees duidt op straf en wie vreest is niet volgroeid in de liefde” (1 Joh 4,17-18) en wij moeten handelen “als mensen die door de wet der vrijheid geoordeeld zullen worden” (Jak 2,12).

Angst kan zich op veel gebieden van ons leven manifesteren. Wie vreest, hoewel hij het goede wil, denkt op de eerste plaats aan het kwaad waarvoor hij wil vluchten. Wanneer we ons in ons gedrag laten leiden door angst, beperken we ons en maken we het onszelf moeilijk zodat de echte motieven van onze acties en de goede daden die we nastreven, worden verduisterd. Maar als we God liefhebben, als we Hem willen liefhebben, bevrijdt Hij ons van de angst, want voor hen die God liefhebben werkt alles ten goede (vgl. Rom 8,28). Deze overtuiging verdrijft onze ongegronde angsten en stelt ons in staat om de vrijheid van Gods kinderen ten volle te waarderen en met vreugde en verantwoordelijkheid te handelen.

Het is waar dat we niet voor eens en voor altijd ja zeggen tegen God. We zijn tijdelijke wezens en we moeten ons antwoord in de loop der tijd vernieuwen en doen groeien. Omdat we geroepen zijn God vrij te beantwoorden, verwacht Hij bovendien een steeds authentieker antwoord van ons. Soms lijkt Hij zich zelfs te verbergen, opdat onze adhesie vrijer en voller wordt, om het antwoord te zuiveren van externe en indirecte motieven en opdat het niet voortkomt uit angst maar uit liefde. Dat hoeft ons geen zorgen te baren. Het is een uitnodiging tot trouw, die niet het simpel volhouden is van iets wat een keer gedaan is. Trouw zijn betekent dat we ons steeds opnieuw, in de meest uiteenlopende omstandigheden, vol vreugde in vrijheid en onbaatzuchtig aan God schenken. De trouw brengt ons ertoe vaak terug te keren naar ons eerste 'ja' om het vollediger te maken en van daaruit ons innerlijk leven op te bouwen, vanuit dat punt waar de genade van God en onze diepste intimiteit elkaar ontmoeten.

Laten we vaak beseffen dat we geen automaten zijn of dieren die onderworpen zijn aan instinct, maar vrije wezens, met een open toekomst die van ons initiatief afhangt. Dat zal ons helpen om uit de anonimiteit te komen en ons leven te leiden voor God en voor de mensen, zonder de verantwoordelijkheid die ermee gepaard gaat op iemand anders af te schuiven. Op deze manier zullen we in staat zijn om met God een oprechte dialoog aan te gaan, een persoonlijke relatie van ware en diepe vriendschap. En als gevolg van deze vriendschap met God zal onze ziel overlopen van de hevige dorst om aan alle mensen deze Liefde van God en dat gevoel van vrijheid dat ermee gepaard gaat te brengen. Ook door vriendschap, want "vriendschap is apostolaat; vriendschap is

dialogo, waar we licht geven en ontvangen; waar projecten uit voortkomen, waar we elkaars horisonten openen; waar we ons verheugen over het goede en elkaar steunen bij moeilijkheden; waar we het goed met elkaar hebben, omdat God wil dat we gelukkig zijn".[10]

José Ignacio Murillo

[1] Gregorius van Nyssa, "De schepping van de mens", 4

[2] Fernando Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 8.

[3] Fernando Ocariz, *pastorale brief*, 9-1-2018, nr. 1.

[4] H. Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 17.

[5] "(...) Maar [de natuur] gaf de mens een vrije wil, waardoor hij zich tot God kan wenden, om hem gezegend te maken. Want wat we kunnen voor onze vrienden, kunnen we op de een of andere manier voor onszelf", Thomas van Aquino, *Summa Theologiae*, I-II, q. 5 a. 5 ad 1.

[6] H. Jozefmaria, *Onder vier ogen met God*, nr. 324.

[7] H. Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 99.

[8] H. Jozefmaria, *Brief 14-9-1951*, nr. 38.

[9] Fernando Ocariz, *pastorale brief*, 9-1-2018, nr. 5

[10] *Ibid.*, nr. 14.

DE DANKBAARHEID MAAKT DAT WE WILLEN STRIJDEN

Wat zijn de ware motieven die een christen bewegen? Wat zoeken wij wanneer we zeggen dat we beter willen worden? Dit artikel suggereert om gericht te zijn op God, niet op onszelf.

“Het is als met de man die bij zijn vertrek naar het buitenland zijn dienaars bij zich riep om hun zijn bezit toe te vertrouwen. Aan de een gaf hij vijf talenten, aan de andere twee en aan een derde een, ieder naar zijn bekwaamheid. Daarna vertrok hij” (Mt 25,14-15). Het verhaal van Jezus over de talenten is ons heel vertrouwd en het blijft ons, zoals de hele Schrift, steeds weer uitnodigen onze levensrelatie met God beter te begrijpen.

In wezen gaat de gelijkenis over een man die edelmoedig een groot deel van zijn rijkdom *toevertrouwt* aan drie van zijn dienaren. Door dit te doen behandelt hij hen niet als gewone dienaren, maar betreft hij ze in zijn zaken. Zo bezien lijkt *toevertrouwen* precies het juiste werkwoord te zijn: hij geeft hun geen gedetailleerde instructies door hen precies te zeggen wat ze moeten doen. Hij laat het aan hen over. Aan de reactie van deze twee – de ijver waarmee zij de rijkdom van hun meester trachten te vermeerderen – kunnen we afleiden dat twee van hen dit meteen begrepen. Zij ervoeren het gebaar van hun meester als een teken van vertrouwen. We zouden zelfs kunnen zeggen dat ze het zagen als een gebaar van liefde, en dus deden zij liefdevol moeite om hem te behagen, ook al waren hen geen verdere eisen of voorwaarden gesteld. “Die de vijf talenten gekregen had, ging er terstond mee werken en verdiende er vijf bij” (Mt 25,16). Op dezelfde manier, won de ene die de twee talenten had er nog twee bij.

De andere dienaar echter vat het heel anders op. Hij heeft het gevoel dat hij op de proef wordt gesteld en dat hij dus niet mag falen. Voor hem is het allerbelangrijkste om geen verkeerde beslissing te nemen. “Maar die dat ene had gekregen, ging een gat in de grond graven en het geld van zijn heer verbergen” (Mt

25,18). Hij is bang om zijn meester te ontstemmen en ook voor de gevolgen die hij van zijn toorn verwacht. Daarom zegt hij hem: "Heer, ik heb ervaren dat gij een hard mens zijt, die oogst waar gij niet gezaaid hebt en binnenhaalt waar gij niet hebt uitgestrooid. Daarom was ik bang en ben uw talent in de grond gaan verbergen. Hier hebt gij uw eigendom terug" (Mt 25,24-25). Omdat hij gelooft dat zijn meester hard en onrechtvaardig is, heeft hij niet het gevoel dat hem iets wordt *toevertrouwd*. Hij ziet het als een moeilijke test en niet als een kans. En omdat hij niet voor die test wil zakken, kiest hij ervoor om zo veilig mogelijk om te gaan met de bezittingen en belangen van een ander. Het resultaat is een kille en afstandelijke houding: "Hier hebt gij uw eigendom terug" (Mt 25,25). Deze twee zo verschillende reacties kunnen ons helpen nadenken over hoe wij reageren op wat God, onze Vader, ons heeft *toevertrouwd*: ons leven, onze christelijke roeping. Beide zijn in Gods ogen van immense waarde. En Hij heeft ze in onze handen gelegd. Wat is ons antwoord?

Strijd uit dankbaarheid, niet uit angst

Voor de eerste twee dienaren in de gelijkenis was het vertrouwen van hun meester een echt geschenk. Zij wisten dat zij het niet verdienden, dat zij niet het recht hadden zo'n opdracht van hem te verwachten. Zij konden nu begrijpen dat de relatie met hun meester niet gebaseerd was op het succes of het falen van wat zij deden, maar op hoe hij ze zag. Naast wat zij in feite op dit moment waren, kon hij vermoeden wat ze zouden kunnen worden. Zo bezien is het gemakkelijk zich het diepe gevoel van dankbaarheid voor te stellen dat in hun hart opwelde. Een hoopvolle blik ontvangen is een waar geschenk, en de meest natuurlijke reactie op een geschenk is om iets terug te willen geven.

Als wij dit niet voor ogen houden, kunnen wij het belang van de strijd in ons christelijk leven verkeerd opvatten. Als we streven naar succes om het te verdienen bemind te worden, kan de strijd ons moeilijk echte vrede laten ervaren. Het streven om bemind te worden, ook al is het onbewust, betekent altijd dat de mislukkingen en tegenslagen zullen leiden tot diepe ontmoediging of, erger nog, bitterheid in de ziel. Door daarentegen onze strijd op dankbaarheid te baseren kunnen we dat gevaar vermijden.

De gelijkenis suggereert ook dat de eerste twee dienaren die gave ontvingen alsof ze een missie kregen, een unieke en persoonlijke

missie. De Meester, zo wordt ons gezegd, gaf aan ieder “naar zijn bekwaamheid” (Mt 25,15). Het is niet erg waarschijnlijk dat de bedienden enige ervaring hadden met het beleggen van en toezicht houden op grote sommen geld. Maar door hen te vertrouwen, door naar hen te kijken op basis van wat zij zouden kunnen worden, riep hun heer hen in feite op om beter te zijn, om te streven naar wat zij nog niet waren. Met andere woorden, door hun zijn vertrouwen te schenken gaf hij hun een heel speciale opdracht. En omdat zij dat geschenk zo inderdaad opvatten, werden zij geïnspireerd en aangemoedigd om aan die oproep gehoor te geven. Zij maakten de zaken van hun heer tot de hunne, en ze spanden zich in om dingen te leren waarmee ze nog geen ervaring hadden. Zij waagden het om te leren, te groeien en zichzelf uit te dagen, en dat uit dankbaarheid, zonder bang te zijn.

Zoals in de gelijkenis roept God de Vader ook ieder van ons in overeenstemming met wat Hij ziet dat wij *kunnen worden*. Dit is het belangrijkste, wat we opnieuw willen ontdekken in ons gebed: hoe God ons ziet, en niet hoe wij onszelf zien. We willen er zeker van zijn dat we onze strijd omwille van Hem voeren, niet omwille van onszelf. Juist omdat ik zeker kan zijn van Gods houding ten opzichte van mij, kan ik mijzelf vergeten en de mij toevertrouwde rijkdommen ontwikkelen en doen groeien tot zijn glorie en ten bate van anderen. Deze strijd zal ons doen groeien in de deugden van geloof, hoop en naastenliefde, en in al die menselijke deugden die ons in staat stellen voortreffelijk te werken en echte vrienden van onze vrienden te zijn.

Een strijd geïnspireerd door het voorbeeld van Jezus

Ieder van ons verlangt naar vrede en troost, naar een pauze bij al onze inspanningen. Jezus begrijpt dit volkomen en daarom nodigt Hij ons uit: “Komt allen tot Mij die uitgeput zijt en onder lasten gebukt en Ik zal u rust en verlichting schenken. Neemt mijn juk op uw schouders en leert van Mij: Ik ben zachtmoedig en nederig van hart; en gij zult rust vinden voor uw zielen, want mijn juk is zacht en mijn last is licht” (Mt 11,28-30). Wij zullen deze rust ten volle ervaren aan het einde der tijden, wanneer wij zullen verrijzen en de hele schepping met God gevuld zal zijn zoals de wateren de zeeën vullen (vgl. Jes. 11,9). Op dit moment echter hangen de vrede en de rust die Jezus ons biedt, nauw samen met de noodzaak om zijn juk op te nemen en te *strijden* om Hem te volgen. “Wie mijn volgeling

wil zijn, moet Mij volgen, door zichzelf te verloochenen en zijn kruis op te nemen" (Mc 8,34). Jezus' woorden zijn geen harde, willekeurig opgelegde eis. Integendeel, zij zijn een bron van immense troost. Christus gaat ons voor en ervaart in zijn eigen vlees de uitdagingen, angsten en pijnen die Hij, in een wereld getekend door de zonde, lijdt omdat Hij in vrijheid gehoor geeft aan de oproep van de Vader. Jezus vraagt ons niet *van veraf* om te strijden: Hij zelf is ons in de strijd voorgegaan; Hij gaat ons altijd voor. "Want wij hebben een hogepriester die in staat is mee te voelen met onze zwakheden; Hij werd zelf op allerlei manieren op de proef gesteld, precies zoals wij, afgezien dan van de zonde. Laten wij daarom vrijmoedig naderen tot de troon van Gods genade, om barmhartigheid en genade te verkrijgen en tijdige hulp" (Heb 4,15-16). De Heer stelt ons iets voor wat Hijzelf al heeft ervaren.

Sprekend over de wijze waarop Simon van Cyrene samen met Jezus het kruis droeg, moedigt de heilige Jozefmaria ieder van ons aan in ons eigen leven te ontdekken hoe we Cyreneërs kunnen zijn: "Vrijwillig de Cyreneër van Christus te zijn, van zo dicht bij zijn lijdende Mensheid, ontdaan van alle waardigheid, te begeleiden, is voor een verliefde ziel geen tegenslag, maar brengt hem de zekerheid van de nabijheid van God die ons zegent met deze uitverkiezing."^[1] De ontdekking bestaat erin dat mijn strijd – een strijd die ik net als Simon als onrechtvaardig zou kunnen ervaren, – *met* Jezus is. Het is een vereniging met Hem op het huidige moment, in de inspanning, en niet alleen wanneer ik geslaagd ben. Als ik het vrijwillig aanvaard, als een inherent gevolg van de gave van mijn christelijke roeping, opent dat de deur naar de ontdekking dat Jezus zelf *in mij* en *met mij* strijdt. "Er wordt dan niet zomaar een kruis gedragen, men ontdekt het Kruis van Christus en daarbij de troost te bemerken dat de Verlosser de last ervan draagt."^[2]

Tegelijkertijd nodigt de Heer ons ook uit om de resultaten te zien van een leven dat het kruis omarmt: de overwinning op zonde en dood, en zijn verheerlijking door de Vader. Door de verrijzenis hebben wij in Jezus een absoluut onwankelbaar bewijs van de waarde van de strijd om trouw te zijn aan wat onze Vader God ons heeft toevertrouwd. Zoals Paulus ons zegt: "De lichte kwelling van een ogenblik bezorgt ons een alles overtreffend, altijdurende volheid van glorie" (2 Kor 4,17). Samen met Jezus kunnen we naar het kruis kijken en geen nutteloze en zinloze pijn zien, maar

overwinning en verlossing. Op deze manier zullen wij de uitdagingen en moeilijkheden kunnen aanvaarden die noodzakelijkerwijs komen wanneer wij het voorbeeld van Christus trouw proberen te volgen. Dat wat de Vader Hem had toevertrouwd heeft Hij overvloedig vrucht doen dragen.

De genade verandert de strijd, maar neemt hem niet weg.

Misschien voelde de dienaar die het talent begroef zich overweldigd, bedroefd zelfs door de moeite die hij zijn mededienaren zag doen. Omdat hij zichzelf met hen vergeleek, en zich misschien niet geschikt voelde voor zo'n taak, zocht hij een gemakkelijkere en veiliger weg. Dus groef hij een kuil en begroef het geschenk dat hem was toevertrouwd, samen met alle mogelijkheden die ermee gepaard gingen. Dit basispatroon herhaalt zich telkens wanneer we de moeite en het ongemak vermijden die het nastreven van iets waardevols in het leven met zich meebrengt. We mogen niet vergeten dat de strijd en inspanning om het goede liefdevol na te streven niet onrechtvaardig of willekeurig zijn. Zij maken deel uit van de aard zelf van het leven, het leven dat de Heer geheiligd heeft. Op onze aardse reis zal de vereniging met Jezus juist tot stand komen door een vrije en liefdevolle strijd om te groeien in de bovennatuurlijke en menselijke deugden. Want de genade vervangt niet de eigen dynamiek van het menselijk leven, maar verenigt het met God.

Als wij dit voor ogen houden, zullen onze inspanningen en onze strijd geen uiting zijn van zelfgenoegzaamheid of neopaganisme. We mogen nooit vergeten wat, zoals Paulus aan de Filippenzen schreef: "God is het immers die zowel het willen als het doen bij u tot stand brengt, om zijn heilsplan te verwezenlijken" (*Fil 2,13*). De strijd is dus niet tegengesteld aan de werking van de genade in ons. Uiteindelijk is de groei in de theologische deugden niets anders dan *liefde* – goddelijk en menselijk – en heiligheid is juist 'de volheid der liefde'.^[3] De heilige Jozefmaria drukt deze zelfde theologische waarheid uit vanuit het perspectief van het gebed: "En toen je in je gebed sprak met de Heer, heb je nog duidelijker begrepen dat strijd hetzelfde is als Liefde en heb je Hem om een grotere Liefde gevraagd, zonder angst voor de veldslag die je te wachten staat, omdat je zult vechten door Hem en met Hem en in Hem".^[4] Hoe meer we proberen onze strijd als *liefde* te beleven, des te meer zullen we aangespoord worden door het verlangen

dat die liefde, die *strijd*, groeit. We zullen de verleiding overwinnen om wat we ontvangen hebben in de grond te stoppen, en op deze manier de ongemakken te vermijden. In plaats daarvan zullen we investeren in alle moeite die een dergelijke opdracht noodzakelijkerwijs met zich meebrengt.

Vrij om te groeien, vrij om te leren

In zijn pastorale brief van 9 januari 2018 helpt de prelaat ons om de intieme relatie tussen vrijheid en strijd in ons leven diepgaander te overwegen: "Hoe vrijer we zijn, hoe meer we kunnen beminnen. En de liefde is veeleisend: 'Alles verdraagt zij, alles gelooft zij, alles hoopt zij, alles duldt zij' (1 Kor 13,7).^[5] Tegelijkertijd is het zo dat hoe meer we liefhebben, des te vrijer we ons voelen, zelfs op moeilijke of onaangename momenten. "Hoe intenser onze liefde is, des te vrijer zijn wij. We handelen ook met vrijheid van geest wanneer we geen zin hebben om iets te doen, of wanneer iets ons bijzonder moeilijk valt en we het uit liefde toch doen, dat wil zeggen, niet omdat we er zin in hebben, maar omdat we het in vrijheid willen."^[6]

Dit is geen *techniek* om ons te laten doen waar we geen zin in hebben, om een sombere werkelijkheid uit te wissen met de woorden 'liefde' en 'vrijheid'. Het gaat veeleer om een diepe waarheid van onze ziel die ieder van ons wordt uitgenodigd te ontdekken. Hoe meer we ons identificeren met de gave die God ons heeft gegeven, met onze talenten en onze missie, des te meer zullen we bereid zijn om, waar nodig, te strijden om die gave te koesteren en te ontplooiën. Wij zullen niet worden bewogen door vrees, noch door de druk van een verplichting, maar door dankbaarheid jegens God en het verlangen om te beantwoorden aan zijn Liefde. "Het geloof in de liefde van God voor ieder van ons (vgl. 1 Joh 4,16) zet ons ertoe aan uit liefde te beantwoorden. Wij kunnen beminnen omdat Hij ons het eerst heeft liefgehad (vgl. 1 Joh 4,10). Het besef dat de oneindige Liefde van God niet alleen aan de oorsprong van ons bestaan ligt, maar er op ieder moment is omdat Hij ons meer nabij is dan wij onszelf nabij zijn, vervult ons met zekerheid."^[7]

De laatste tijd is er veel werk verricht om het belang van de strijd in de integrale menselijke ontwikkeling opnieuw te begrijpen, vooral op het gebied van beroepsarbeid en onderwijs. "Denk eens even

aan uw collega's die zich onderscheiden door hun beroepsaanzien, hun achtenswaardigheid, hun toegewijde dienstbaarheid. Besteden zij niet vele uren van de dag – en soms ook van de nacht – aan die taak? Kunnen we niet iets van hen leren?"[8] Zeker kunnen we van hen leren hoe wij beter kunnen strijden, en zo vrij zijn om meer lief te hebben. Bovendien hebben degenen die beter strijden vaak een duidelijke strijd. Zij zien hun capaciteiten – hun talenten – niet als onveranderlijk of gedetermineerd. Zoals de eerste twee dienaren in Jezus' gelijkenis, begrijpen zij dat wat hun is toevertrouwd, bedoeld is om te groeien door inspanning en strijd. Als we dit voorbeeld volgen, zullen we beseffen dat de strijd zelf de moeite waard is: de tegenslagen en moeilijkheden zullen niet langer als mislukkingen worden gezien, maar als kansen om te leren en ons te verbeteren; we zullen de inspanning niet langer als een tekortkoming ervaren, maar als een teken van vooruitgang; en in plaats van ons gekwetst te voelen omdat men onze tekortkomingen ziet, zullen wij onze zwakheden willen kennen en advies van anderen willen krijgen. Mogelijk geloofden de eerste twee dienaren in de gelijkenis dat wat hun was toevertrouwd kon groeien. Zij werden aangetrokken en geïnspireerd door het vertrouwen van hun meester. We kunnen ons even geïnspireerd voelen, even vrij, wanneer we opnieuw ontdekken hoe de liefde van onze Vader God te vinden is in de unieke missie die Hij aan ieder van ons heeft toevertrouwd. Een missie die opoffering inhoudt en strijd om het werk uit te voeren.

De Heer heeft ons een prachtige missie toevertrouwd. Hij heeft op ons willen rekenen om zijn oneindige Liefde aanwezig te laten zijn midden in de wereld waarin wij leven. Daarom, "te weten dat God op ons wacht in iedere persoon (vgl. Mt 25,40) en dat Hij ook door ons in het leven van ieder van hen wil komen, zet ons ertoe aan met gulle hand te willen geven wat we hebben ontvangen. Mijn dochters en zonen, wij hebben in ons leven veel liefde ontvangen en die blijven we ontvangen! De daad die het meest eigen is aan de vrijheid is deze liefde aan God en aan de anderen te geven. De liefde is een *verwezenlijking* van de vrijheid, zij is verlossend: zij laat in de Liefde van God de oorsprong en het doel van de vrijheid vinden." [9] De twee dienaars die de gave van hun meester hadden doen groeien ontdekten uiteindelijk een beloning die veel groter was dan zij zich hadden kunnen voorstellen: "Uitstekend, goede en trouwe dienaar, over weinig waart ge trouw, over veel zal ik u aanstellen. Ga binnen in de vreugde van uw heer" (Mt 25,23). Dit is de vreugde die wij zoeken, en het is ook de vreugde die ons

vergezelt in onze strijd, vol van de hoop die sint Paulus deed uitroepen: "Ik ben er zelfs van overtuigd, dat het lijden van deze tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid waarvan ons de openbaring te wachten staat" (Rom 8,18).

Justin Gillespie

[1] H. Jozefmaria, *Vrienden van God*, nr. 132.

[2] *Ibid.*

[3] H. Jozefmaria, *De Voor*, nr. 739.

[4] *Ibid.*, nr. 158.

[5] F. Ocáriz, *pastorale brief*, 9-1-2018, nr. 5.

[6] *Ibid.*

[7] *Ibid.*, nr. 4.

[8] H. Jozefmaria, *Vrienden van God*, nr. 60.

[9] F. Ocáriz, *pastorale brief*, 9-1-2018, nr. 4.

GELIEFD, GEROEPEN, MET DE OVERTUIGING GEZONDEN TE ZIJN (I)

Leven met een gevoel van zending is weten dat wij door de Heer gezond zijn om zijn liefde te brengen aan wie dicht bij ons staan. Dit betekent dat wij op elk moment - onder impuls van de heilige Geest - beslissen wat wij moeten doen, in overeenstemming met de zending die inhoud en zin geeft aan onze tijd op aarde.

Er is een scène in de eerste hoofdstukken van het boek *Handelingen* die niets aan kracht heeft verloren. Na gevangen te zijn genomen, worden de apostelen op wonderbaarlijke wijze bevrijd door een engel, en in plaats van voor de autoriteiten te vluchten keren ze terug naar de tempel om te verkondigen. Ze zijn opnieuw gearresteerd en aan de hogepriesters voorgeleid. Deze, verbaasd over wat ze zien, vragen hen: "Hebben wij u niet uitdrukkelijk verboden onderricht te geven in die Naam?" De apostelen antwoorden onverschrokken: "Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen" (*Hand 5,28-29*).

De eerste christenen hebben die diepe overtuiging geërfd. Het boek *Handelingen* bevat meerdere voorbeelden, en de geschiedenis van de eerste eeuwen van het christendom is welsprekend genoeg. Met de natuurlijkheid van wat echt is voelt ieder van ons steeds weer de behoefte om te getuigen: "Het is voor ons onmogelijk niet te spreken over hetgeen wij gezien en gehoord hebben" (*Hand 4,20*). De gelovigen zijn in staat straffen en zelfs de dood onder ogen te zien zonder hun vreugde te verliezen. Er is iets in hun hart dat hen gelukkig maakt, een volheid en een Leven die hen zelfs door de dood niet ontnomen kunnen worden. Ze kunnen niet anders dan dit met anderen delen. Voor ons, die veel later tot de Kerk zijn gekomen, rijst duidelijk de vraag: behoort dit alles bij het verleden? Of zouden ook wij op zo'n manier moeten leven?

De actualiteit van de oproep

Misschien lijkt het ons alsof er tussen ons en die eerste christenen een kloof gaapt, dat zij een mate van heiligheid bezaten die wij nooit kunnen bereiken; dat hun fysieke nabijheid met Jezus Christus (of tenminste met een van de Twaalf) hen weinig minder dan onberispelijk maakte en hen vervulde met een vuur dat niets en niemand kon doven. In werkelijkheid hoeven we alleen maar het Evangelie open te slaan om te beseffen dat het niet zo is.

We zien de apostelen vaak als mensen met zwakheden: net zo goed als wij. En ze hebben ook geen speciale intellectuele voorbereiding. Jezus zendt de eerste tweeënzeventig uit wanneer ze nog maar een paar weken met Hem hebben doorgebracht ... (vgl. *Luc* 10,1-12). De gelovigen van de vroege Kerk zijn echter over één ding heel duidelijk: dat de Heer Jezus Christus voor ieder van hen is gestorven en verrezen, dat Hij hun de gave van de Heilige Geest heeft gegeven en dat Hij op hen rekent om zijn Verlossing aan de hele wereld te brengen. Het is geen kwestie van voorbereiding, noch van het hebben van uitzonderlijke kwaliteiten voor het apostolaat; het is eenvoudig een kwestie van het aanvaarden van de oproep van Christus, ons open te stellen voor zijn Gave en te beantwoorden met ons eigen leven. Misschien is dat de reden waarom paus Franciscus ons er met woorden van de heilige Paulus aan heeft willen herinneren: "In Hem heeft Hij ons uitverkoren vóór de grondlegging der wereld, om heilig en vlekkeloos te zijn voor zijn aangezicht" (*Ef* 1,4).[1]

De Kerk van alle tijden is zich ervan bewust van Christus een oproep te hebben ontvangen en daarmee een taak; sterker nog, zijzelf is die roeping en is die taak: "de pelgrimerende Kerk is krachtens haar natuur op zending (*missio*) gericht, omdat zij volgens het plan van God, de Vader, haar oorsprong vindt in de zending van de Zoon en de zending van de Heilige Geest".[2] Het is geen mooie wens, of een menselijke onderneming, maar "deze zending [is] de voortzetting en de ontplooiing, door de geschiedenis heen, van de zending van Christus zelf".[3] Met andere woorden, de Kerk – en daarin ieder van haar gelovigen – is een voortzetting van de zending van Christus, die in de wereld werd gezonden om de Liefde van God aan zijn schepselen te openbaren en te verwezenlijken. En dat is mogelijk omdat de Heer Hem – en ons – de Heilige Geest heeft gezonden, die het beginsel is van diezelfde Liefde.

Zo zijn ook wij de vrucht van een roeping, en ons leven is een taak in de wereld en voor de wereld. Ons geestelijk leven en de opvatting die we van het apostolaat hebben veranderen wanneer we ze vanuit dit perspectief bekijken. De Heer heeft ons uitgekozen en Hij zendt ons de wereld in om het Heil dat we hebben ontvangen met allen te delen. "Gaaf, verkondigt het Evangelie... Ik zal met u zijn..." Dat heeft Jezus gezegd... en Hij heeft het tegen jou gezegd." [4] *Tegen mij*: tegen iedere man en iedere vrouw. In de aanwezigheid van God kunnen we overwegen: 'Ik ben een christen omdat God mij heeft geroepen en mij heeft gezondend...'. En uit de grond van ons hart, bewogen door de kracht van zijn Geest, zullen we antwoorden met de woorden van de psalm: "Hier ben ik, (...) God, om uw wil te doen" (vgl. Ps 40,8-9).

De ervaring van een dwingend gebod

In de jaren vijftig reisde de heilige Jozefmaria door Europa om de eerste gelovigen van het Opus Dei te bezoeken die naar verschillende landen waren gegaan om het apostolaatswerk te beginnen. "Hij bad 's middags vaak met degenen die hem vergezelden en liet hen nadenken over de evangelietekst waarin de Heer tegen de apostelen zegt: Ik heb u uitverkoren om uit te gaan..., *ut eatis*." [5] Het was als een refrein. Hij probeerde Jezus' woorden te laten weerklinken in het hart van degenen om hem heen. Zo wilde hij hen opnieuw bevestigen in de waarheid die zin gaf aan hun leven, zodat ze de overtuiging van een zending die hun hele bestaan vulde levend konden houden: "Niet gij hebt Mij uitgekozen, maar Ik u en Ik heb u de taak gegeven op tocht te gaan en vruchten voort te brengen, die blijvend mogen zijn" (Joh 15,16).

We hebben veel verhalen gelezen – en gehoord – van de eerste personen die de Heer volgden in het Opus Dei: de eerste kring, in het instituut *Porta Coeli*; het eerste studentenhuus, in de Ferrazstraat; het intense gezinsleven dat de heilige Jozefmaria tijdens de dramatische jaren van de Burgeroorlog probeerde te onderhouden; de eerste uitbreiding in Spanje; de aankomst in Rome; de snelle expansie over de hele wereld... Die jonge – en niet meer zo jonge – mensen volgden de stichter in het besef dat ze een authentieke roeping van God volgden. Door het Werk hadden zij Jezus Christus ontmoet en een schat ontdekt waarvoor het de moeite waard was hun hele leven te geven: de Liefde van Christus,

de zending om die Liefde aan de hele wereld te brengen, om veel mensen dichter bij de warmte ervan te brengen, om de harten met dat goddelijke vuur te ontsteken. Ze hadden niemand nodig om hen daaraan te herinneren: ze voelden de noodzaak om het vuur te verspreiden. Het is heel begrijpelijk: "Het goede streeft er altijd naar zich mee te delen. Iedere authentieke ervaring van waarheid en schoonheid zoekt uit zichzelf haar verspreiding".[6]

Sommigen waren jong en enthousiast; anderen misschien koeler en rationeler; maar ze waren er allemaal van overtuigd dat achter die jonge priester en het werk dat hij verrichtte een expliciete wil van God schuilging. Daarom waren ze in staat de uitnodiging van de Heer te volgen, alles achter te laten en Hem te volgen. Ze hadden ervaren wat de heilige Jozefmaria hun herhaalde: "Vergeet niet, mijn kinderen, dat wij geen zielen zijn die zich met andere zielen verenigen om iets goeds te doen. Dit is veel... maar het is weinig. Wij zijn apostelen die *een dwingende opdracht van Christus vervullen*".[7] En omdat zij Jezus in alle vrijheid volgden, viel die opdracht hen niet zwaar. Integendeel. Het is wat de stichter hen herhaaldelijk vertelde: "Die bovennatuurlijke overtuiging van de goddelijkheid van de onderneming zal jullie uiteindelijk zo'n enthousiasme en zo'n intense liefde voor het Werk geven, dat jullie je heel blij zullen voelen om je op te offeren om dit te realiseren".[8] Niemand hoefde de betekenis van deze woorden uit te leggen: ze beleefden het.

Wij doen geen apostolaat, wij zijn apostelen!

Het overdenken van de verhalen van het begin laat ons niet onverschillig. Sinds de apostolische verkondiging zijn er vele eeuwen verstreken. Sinds de stichting van het Werk zijn er nog geen honderd jaar verstreken. De hele geschiedenis van de Kerk laat ons begrijpen dat de oproep van de Heer door de eeuwen heen blijft weerklinken, in het hart van elke gelovige – in het onze –. De Liefde is in ons leven binnengekomen, we zijn door Christus aangeraakt (vgl. *Fil 3,12*): het is aan ieder van ons die Liefde te omarmen en ons leven door Hem te laten omvormen. Het een gaat hand in hand met het ander. Hoe meer ons leven op Christus is gericht, des te meer "wordt de overtuiging dat onze roeping een zending is versterkt met een volledige en vreugdevolle overgave".[9]

Net als die eerste christenen vonden de eerste mannen en vrouwen in het Werk Jezus Christus, omarmden ze met al hun kracht zijn Liefde en de zending die Hij hen voorhield, en zagen ze hoe hun leven op een prachtige manier veranderde. In hen werd datgene vervuld waaraan de prelaat ons kort na zijn verkiezing wilde herinneren: "We zijn vrij om te houden van een God die roept, van een God die liefde is en die de liefde in ons legt om Hem te beminnen en van de anderen te houden. Deze liefde geeft ons het volle besef van onze zending, die niet 'een apostolaat is dat af en toe of bij toeval wordt beoefend, maar altijd en uit hoofde van de roeping, als het ideaal van het hele leven".[10]

De apostolische zending die ons hele leven vult, is geen opdracht die iemand ons oplegt, noch een last die aan onze dagelijkse plichten moet worden toegevoegd; het is de meest nauwkeurige uitdrukking van onze eigen identiteit, die de roeping ons heeft geopenbaard: "Wij doen geen apostolaat, wij zijn apostelen!".[11] Tegelijkertijd versterkt *het beleven van die zending* onze identiteit als apostelen. In die zin is het leven van de heilige Paulus altijd een bron van inspiratie. Als je het verslag van zijn reizen leest, is het opvallend hoe vaak zijn zending niet het verwachte resultaat oplevert. Bij zijn eerste reis wordt hij bijvoorbeeld door de Joden in Antiochië van Pisidië afgewezen en later uit de stad verdreven; hij wordt, met de dood bedreigd, gedwongen Iconium te ontvluchten; hij wordt gestenigd in een stad in Lycaonië... (vgl. *Hand*, 13-14).

De apostel der heidenen verliest daardoor echter niet de oproep uit het oog die Jezus op weg naar Damascus tot hem richtte en die Hij vervolgens in die stad concretiseerde. Daarom wordt hij nooit moe te herhalen: "De liefde van Christus laat ons geen rust" (2 Kor 5,14). Zelfs wanneer hij schrijft aan een gemeenschap die hem nog niet kent, schrikt hij er niet voor terug zich voor te stellen als "Paulus, dienstknecht van Christus Jezus door Gods roeping apostel, bestemd voor de dienst van het evangelie" (Rom 1,1). Dat is hij: *de apostel uit roeping*. En vervolgens richt hij zich tot de gelovigen als "geroepen als gij zijt door (...) Jezus Christus. God heeft u lief en riep u tot zijn heilige gemeente" (Rom 1,6-7). Paulus weet dat hij door God geroepen is, maar hij is zich er evenzeer van bewust dat in werkelijkheid alle gelovigen dat zijn.[12] De overtuiging van zijn zending brengt hem ertoe een broederschap te beleven die verder gaat dan aardse banden.

Op dezelfde manier zouden wij op de vraag 'Wie ben ik?' kunnen antwoorden: 'Ik ben iemand die door God wordt bemind en door Jezus Christus is gered; uitverkoren om apostel te zijn, geroepen om veel mensen de Liefde te brengen die ik heb ontvangen. Daarom is het apostolaat voor mij geen *opdracht*... maar een noodzaak'. Nu we Jezus Christus hebben ontmoet, weten we dat we zout en licht zijn, en daarom kunnen we niet nalaten smaak te geven en te verlichten, waar we ook zijn. Dit is een van die ontdekkingen die het geestelijk leven revolutionair veranderen, en die niemand voor mij kan doen.

Met de kracht van de Heilige Geest

Wanneer we de Heer in ons leven ontdekken, wanneer we ons geliefd, geroepen, uitverkoren weten, en we besluiten Hem te volgen, "is het alsof er een licht in ons is ontstoken; het is een mysterieuze impuls, die de mens dwingt zijn edelste krachten te wijden aan een activiteit die door de uitoefening ervan een manier van leven wordt".^[13] De apostolische zending is in de eerste plaats "alsof er een licht in ons is ontstoken". De duisternis van het bestaan, die erin bestaat dat we de zin van ons leven niet met zekerheid kennen, verdwijnt. De uitnodiging die Jezus Christus tot ons richt, stelt ons in staat ons verleden te begrijpen en biedt ons tegelijkertijd een duidelijke weg voor de toekomst. Jezus zelf heeft zo zijn leven op aarde geleefd. Wanneer de menigten Hem vragen ergens te blijven, weet Hij dat Hij zijn reis moet voortzetten, "want daarvoor ben ik gezonden" (*Luc 4,43*). Zelfs tegenover zijn Lijden blijft hij sereen en vol vertrouwen, en voor de Romeinse rechter aarzelt hij niet: "Hiertoe ben ik geboren en hiertoe ben ik in de wereld gekomen om getuigenis af te leggen van de waarheid" (*Joh 18,37*).

Leven in *de overtuiging dat we gezonden zijn* is weten dat we te allen tijde door de Heer uitgestuurd worden om de personen om ons heen zijn Liefde te brengen: daarvoor zijn wij geschapen. En het betekent ook op ieder moment te beslissen wat we moeten doen in overeenstemming met die zending die inhoud en doel geeft aan onze tijd op aarde. Er kunnen moeilijkheden, obstakels en conflicten zijn; er zullen momenten van duisternis zijn; maar de ster die het noorden aanwijst, blijft altijd helder stralen aan het firmament. Mijn leven heeft een reden, er is een licht dat me in staat stelt me te oriënteren.

Dat licht van de zending is tegelijkertijd een *impuls*. Maar deze is niet te vergelijken met een menselijke kracht. Natuurlijk zullen er in ons leven momenten zijn van een gevoel van enthousiasme, waarin we een brandend verlangen ervaren om het vuur van Christus te ontsteken in onze naasten. Maar iedereen die de Heer al enige tijd volgt, heeft kunnen vaststellen dat de menselijke impuls komt en gaat. Daar is niets verkeerd aan: het is menselijk, en de heiligen zijn de eersten die dat hebben meegemaakt, zoals we – zonder er nader op in te gaan – weten over het leven van de zalige Alvaro del Portillo. Zoals bekend moest hij al gauw na zijn verzoek om toelating tot het Werk de stichter schrijven om te erkennen dat zijn enthousiasme was bekoeld.[14]

Bij dit alles is het van belang niet uit het oog te verliezen dat de werkelijke kracht, de dynamiek die ons ertoe brengt ons eigen ‘ik’ opzij te zetten om anderen te dienen “geen strategie [is], maar de kracht van de Heilige Geest, ongeschapen Liefde”. [15] Inderdaad, “geen enkele motivatie zal voldoende zijn, als het vuur van de Geest niet brandt in de harten”, en juist daarom, “om het missionaire vuur levend te houden, is een vastberaden vertrouwen in de Heilige Geest noodzakelijk, omdat ‘Hij onze zwakheid te hulp komt’ (Rom 8,26). Maar dat edelmoedig vertrouwen moet gevoed worden en daarvoor moeten we Hem voortdurend aanroepen”. [16] De gelovigen van het Opus Dei roepen Hem dagelijks aan tijdens de Heilige Mis, in sommige mondelinge gebeden zoals de Rozenkrans of de *Preces* (Gebeden) van het Werk. Bij sommige gelegenheden zal het ons ook helpen een speciaal gebed tot Hem te richten, zoals de sequentie van Pinksteren, de hymne *Veni Creator Spiritus*, of zoveel andere gebeden die door de eeuwen heen aan Hem zijn opgedragen. In al deze gebeden vragen wij Hem tot ons te komen, ons te veranderen, ons te vervullen met de Liefde en kracht die ook de Heer hebben bezielde. We zullen Hem dan vragen: “Geest van liefde, schepper en heiligmaker van de zielen, wiens eerste werk is ons te veranderen zodat we een andere Christus worden, help me om op Jezus te lijken, om te denken als Jezus, om te spreken als Jezus, om lief te hebben als Jezus, om te lijden als Jezus, om in alles te handelen als Jezus.” [17]

Zo zal de transformerende impuls van de Heilige Geest ons een hart geven dat net als het hart van Jezus Christus in vuur en vlam staat, en de apostolische zending zal het bloed worden dat ons hart doet kloppen. Als we ons laten meeslepen door de Liefde van God, als we open blijven staan voor zijn ingevingen en letten op

zijn kleine aanwijzingen, dan wordt het apostolaat onze identiteit. We hoeven ons niet *voor te nemen* om een apostel te zijn, en we hoeven ons ook niet op een bepaalde plaats of in een bepaalde context te bevinden. Net zoals iemand een arts *is* (en niet alleen *handelt* als een arts), en niet ophoudt arts te zijn in welke plaats of omstandigheid dan ook (in een bus waar iemand duizelig wordt, tijdens de vakantie, door de week en in het weekend, enz.), *zo zijn wij apostelen* in elke plaats en omstandigheid. In wezen is het zo eenvoudig: gewoon zijn wat we al zijn: *Allen die zich laten leiden door de Geest van God, zijn kinderen van God (Rom 8,14)*. Het belangrijkste is dat we open blijven staan voor de werking van de Parakleet (de Trooster en Heiligmaker), aandachtig “om te herkennen hoe wij de zending beter kunnen vervullen die ons in het Doopsel is toevertrouwd” [18] en die de vervulling van ons eigen leven vormt.

Lucas Buch

[1] Paus Franciscus, apost. exh. *Gaudete et exultate*, 19-3-2018, nr. 2.

[2] 2e Vaticaans Concilie, decr. *Ad gentes*, 7-12-1965, nr. 2.

[3] *Ibid.*, nr. 5.

[4] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 904.

[5] A. Vázquez de Prada, *The founder of Opus Dei*, dl. 3.

[6] Paus Franciscus, apost. exh. *Evangelii Gaudium*, 24-11-2013, nr. 9.

[7] H. Jozefmaria, *Instructie* 19-3-1934, nr. 27; in *De Weg. Kritisch-historische ed.*, noot bij nr. 942.

[8] *Ibid.* nr. 49; in *The founder of Opus Dei*, dl. 1.

[9] F. Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 8.

[10] *Ibid.*, nr. 9.

[11] *Ibid.*

[12] *Kerk* betekent letterlijk: de bijeengeroepen. Vgl. YouCat: nr. 121.

[13] H. Jozefmaria, *Brief* 9-1-1932, nr. 9.

[14] Vgl. H. Jozefmaria, *De Weg. Kritisch-historische ed.*, comm. Bij nr. 994.

[15] F. Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 9.

[16] Paus Franciscus, apost. exh. *Evangelii Gaudium*, 24-11-2013, nrs. 261 en 280.

[17] A. Riaud, *De werking van de Heilige Geest in de zielen*.

[18] Paus Franciscus, apost. exh. *Gaudete et exsultate*, 19-3-2018, nr. 174.

APOSTELN MIDDEN IN DE WERELD, MET DE OVERTUIGING GEZONDEN TE ZIJN (II)

De dynamiek die eigen is aan het apostolaat is de naastenliefde, die een goddelijke gave is: "In een christen, in een kind van God, vormen vriendschap en liefde één geheel: een goddelijk licht dat warmte geeft." (De Smidse, 565). De Kerk groeit door de naastenliefde van haar gelovigen, pas daarna komen structuur en organisatie, als vruchten van die naastenliefde om haar ten dienste te staan.

De heilige Lucas geeft een levendige beschrijving van het leven van de eerste gelovigen in Jeruzalem na Pinksteren: "Dagelijks bezochten ze trouw en eensgezind de tempel, braken het brood in een of ander huis, genoten samen hun voedsel in blijdschap en eenvoud van hart, loofden God en stonden bij het hele volk in de gunst. En elke dag bracht de Heer er meer bijeen, die gered zouden worden" (*Hand 2, 46-47*). Maar spoedig zouden ze hindernissen op hun weg vinden: de gevangenneming van Johannes en Petrus, het martelaarschap van Stefanus en tenslotte de openlijke vervolging.

Juist in deze context vertelt de evangelist iets verrassends: "Zij nu, die zich verspreid hadden, trokken rond en verkondigden het woord van de Blijde Boodschap" (*Hand 8,4*). Het is voor iedereen opvallend dat de leerlingen, in een tijd waarin hun leven ernstig gevaar liep, de verkondiging van het Heil niet hebben opgegeven. En dit is geen op zichzelf staande gebeurtenis, maar weerspiegelt een constante dynamiek. Iets verderop vinden we een soortgelijk bericht: "Naar aanleiding van Stefanus was er, zoals gezegd, een vervolging losgebroken. Zij die hierdoor verspreid waren, trokken verder tot Fenicië, Cyprus en Antiochië toe, terwijl zij het woord alleen maar aan de Joden predikten" (*Hand 11,19*). Wat bewoog die eerste gelovigen om tot degenen die zij ontmoetten over de Heer te spreken, zelfs op het moment dat ze op de vlucht waren voor vervolging? De vreugde die zij hebben ervaren en die hun hart vervult ontroert hen: "Wat wij gezien en gehoord hebben, dat verkondigen wij ook aan u, opdat gij gemeenschap moogt hebben met ons" (1 *Joh 1,3*). Ze verkondigen het gewoon "om ons aller

vreugde volkomen te maken" (1 Joh 1,4). De Liefde die zij op hun weg hebben ontdekt ... die moeten ze delen. Vreugde werkt aanstekelijk. En zouden wij christenen van nu dat niet ook kunnen beleven?

De weg van de vriendschap

Er is een heel veelzeggend detail in deze scène uit het boek *Handelingen*. Onder degenen die zich hadden verspreid waren "mannen uit Cyprus en Cyrene, die na hun komst in Antiochië zich ook tot de Grieken richtten en hun de Heer Jezus verkondigden" (*Hand 11,20*). De christenen bewogen zich dus niet in speciale kringen, noch wachtten ze totdat ze ideale plaatsen zouden vinden om het Leven en de Vrijheid die ze hadden ontvangen te verkondigen. Ieder deelde zijn geloof op natuurlijke wijze, in zijn directe omgeving, met de mensen die God op zijn weg had geplaatst. Zoals Filippus met de Ethiopiër die uit Jeruzalem terugkeerde, en zoals het getrouwde paar Aquila en Priscilla met de jonge Apollo (vgl. *Hand 8,26-40; 18, 24-26*). De liefde van God die hun hart vervulde, bracht hen ertoe zich om al deze mensen te bekommeren en met hen die schat te delen, "die ons groot maakt en die hen die hem aanvaardden goed en gelukkig kan maken".[1]

Als we verenigd met God leven, kunnen we ons wenden tot degenen die ons het meest nabij zijn om te delen wat wij beleven. Meer nog, we zullen steeds meer mensen willen bereiken om met hen het nieuwe Leven te delen dat de Heer ons geeft. Op deze manier zal men, net als toen, kunnen zeggen: "De hand des Heren was met hen, zodat een groot aantal het geloof aannam en zich tot de Heer bekeerde" (*Hand 11,21*).

Een tweede idee dat we in het licht van de geschiedenis kunnen beschouwen is dat de Kerk, meer dan door een structurele en georganiseerde actie, groeide – en groeit – door de naastenliefde van zijn gelovigen. De structuur en de organisatie zouden later komen, juist als een vrucht van die liefde en ten dienste ervan. In de geschiedenis van het Werk hebben we iets soortgelijks gezien. Degenen die de heilige Jozefmaria voor het eerst volgden, hielden van de anderen met een oprechte genegenheid en dat vormde de omgeving waarin de weg voor de boodschap van God werd geopend. Zoals wordt verteld over het eerste studentenhuis: "Die van Luchana 33 [de straatnaam van dit huis] waren vrienden die

verenigd waren door de christelijke geest die de Vader hen leerde. Degenen die zich op hun gemak voelden door de sfeer rond de priester Jozefmaria en de mensen om hem heen kwamen daardoor terug. Wie een uitnodiging kreeg voor het studentenhuus Luchana, bleef daar uit vriendschap steeds komen".[2]

Het is goed ons deze aspecten van de geschiedenis van de Kerk en van het Werk te herinneren, omdat met de groei die de Kerk en het Werk in de loop der jaren hebben doorgemaakt het risico bestaat dat we meer vertrouwen op hun apostolische activiteiten dan op het persoonlijke apostolaat van iedereen. De Vader heeft ons er de laatste tijd aan herinnerd: "De huidige omstandigheden van de evangelisatie maken het, zo mogelijk, nog noodzakelijker prioriteit te geven aan het persoonlijk contact, aan dit relationele aspect dat het middelpunt is van het apostolaat zoals de heilige Jozefmaria het in de evangelieverslagen aantroft".[3]

Eigenlijk is het logisch dat het zo is. Als de dynamiek van het apostolaat de naastenliefde is, die een gave van God is, "[vormen] in een kind van God vriendschap en liefde één geheel: een goddelijk licht dat warmte geeft".[4]

Vriendschap is liefde en, voor een kind van God, is het authentieke naastenliefde. Het gaat er dus niet om vrienden te hebben om apostolaat te kunnen doen, maar vriendschap en apostolaat zijn uitingen van eenzelfde liefde. Meer nog: "Vriendschap is apostolaat; vriendschap is dialoog, waar we licht geven en ontvangen, waar projecten uit voortkomen, waar we elkaars horizons openen; waar we ons verheugen over het goede en elkaar steunen bij moeilijkheden; waar we het goed met elkaar hebben, omdat God wil dat we gelukkig zijn".[5] Het is de moeite waard onszelf af te vragen: hoe zorg ik voor mijn vrienden? Deel ik met hen de vreugde die voortkomt uit het besef hoeveel ik er voor God toe doe? En aan de andere kant, probeer ik meer mensen te bereiken, mensen die misschien nog nooit een gelovige hebben ontmoet, om hen dichterbij de liefde van God te brengen?

Op de kruispunten van de wereld

"Dat ik het evangelie predik, is voor mij geen reden om te roemen: ik kan niet anders. Wee mij, als ik het evangelie niet verkondig!" (1 Kor 9,16). Deze woorden van de heilige Paulus zijn een voortdurende oproep aan de Kerk. Op dezelfde manier is zijn

bewustzijn van door God voor een zending geroepen te zijn een altijd actueel model: "Deed ik het uit eigen beweging, dan had ik recht op loon; maar zo is het niet, het is een taak die mij is toevertrouwd" (1 Kor 9,17). De apostel van de heidenen was zich ervan bewust geroepen te zijn om de naam van Jezus Christus uit te dragen "onder heidenen en koningen en onder de zonen van Israël" (Hand 9,15), en dus had hij een heilige drang om ze allemaal te bereiken.

Toen de Heilige Geest hem op zijn tweede reis naar Griekenland leidde, werd het hart van Paulus groter en vuriger toen hij overal om zich heen de dorst naar God voelde. De heilige Lucas vertelt dat hij in Athene, toen hij wachtte op zijn metgezellen die in Berea waren achtergebleven, "pijnlijk werd getroffen door de vele afgodsbeelden die hij in de stad zag" (Hand 17,16). Hij ging eerst, zoals hij gewoonlijk deed, naar de synagoge. Maar dat leek hem nu te weinig en zodra hij kon ging hij naar de Areopagus, totdat de Atheners zelf hem vroegen allen toe te spreken om "deze nieuwe leer die door u voorgedragen wordt" uiteen te zetten (Hand 17,19). En zo verkondigde Paulus op de Areopagus van Athene, waar de meest actuele en invloedrijke filosofische stromingen elkaar ontmoetten, de naam van Jezus Christus.

Evenals de apostel zijn ook "wij (...) geroepen om met initiatief en spontaniteit bij te dragen aan de verbetering van de wereld en de cultuur van onze tijd, zodat deze zich openstellen voor de plannen van God voor de mensheid: *cogitationes cordis eius*, de projecten van zijn hart blijven bestaan *van geslacht op geslacht* (Ps 33 [32],11).[7]

Het is normaal dat in veel christelijke gelovigen het verlangen wordt geboren om die plaatsen te bereiken "waar een grote invloed mogelijk is op de toekomstige opbouw van de maatschappij".[7] Tweeduizend jaar geleden waren dat Athene en Rome. Wat zijn vandaag de dag die plaatsen? Zijn daar christenen die "de goede geur van Christus" kunnen verspreiden (vgl. 2 Kor 2,15)? En zouden wij niet iets kunnen doen om dichterbij die plaatsen te komen die vaak niet eens meer fysieke plaatsen zijn? Laten we denken aan de grote plaatsen waar veel mensen belangrijke beslissingen nemen, die van vitaal belang zijn voor hun leven ... maar laten we ook denken aan diezelfde centra in onze stad, in onze buurt, op onze werkplek. Wat kan de aanwezigheid van hen die een rechtvaardiger en meer solidair mensbeeld

voorstaan, die geen onderscheid maken tussen rijk of arm, gezond of ziek, autochtoon of allochtoon, enz. op deze plaatsen doen?

Wel beschouwd maakt dit alles deel uit van de eigen roeping van de leken gelovigen in de Kerk. Zoals het Tweede Vaticaans Concilie voorstelde, zijn ze *“door God geroepen om door het vervullen van hun eigen opdracht, bezield met de geest van het evangelie, bij wijze van zuurdeeg als het ware van binnen uit tot de heiliging van de wereld bij te dragen*: zo komt het dat zij vooral door hun levensgetuigenis hun geloof, hoop en liefde uitschitteren en Christus aan de anderen bekendmaken”. [8]

Deze roeping die alle leken gelovigen gemeen hebben wordt op bijzondere wijze geconcretiseerd in degenen onder ons die de roeping tot het Opus Dei hebben ontvangen. De heilige Jozefmaria beschreef het apostolaat van zijn dochters en zonen als *“een intraveneuze injectie in de bloedsomloop van de samenleving”*. [9] Hij zag dat ze ijverig waren om Christus uit te dragen overal *“waar mensen werken: in de fabriek en op het laboratorium, op het land, in de werkplaats, in de drukke straten van de wereldsteden en op de eenzame bergpaden”* [10] waardoor zij Hem met hun werk *“aan de top van alle activiteiten plaatsen”*. [11]

Met het verlangen om deze constitutieve eigenschap van het Werk levend te houden, heeft de Vader ons in zijn eerste brief als prelaat aangemoedigd om *“bij iedereen het enthousiasme en de inzet voor het beroep te bevorderen: zowel bij degenen die nog studeren en een groot verlangen hebben om de maatschappij op te bouwen, als bij degenen die een beroep uitoefenen. Het is goed dat zij, met zuivere bedoelingen, een heilige ambitie voeden om het ver te brengen en een spoor na te laten”*. [12]

Het gaat er niet om *“bij de tijd te blijven”* uit een verlangen naar originaliteit, maar om zich ervan bewust te worden dat *“up-to-date zijn, het begrijpen van de moderne wereld voor de gelovigen van het Opus Dei, iets natuurlijks en als het ware iets instinctiefs is. Immers, zijn zij het niet, die samen met hun medeburgers, hun gelijken, deze wereld opbouwen en aan de tijd aanpassen?”* [13] Dit is een prachtige taak, die van ons een constante inzet vraagt om onze kleine wereld te verlaten en onze ogen op te heffen naar de onmetelijke horizon van de Verlossing: de hele wereld wacht op de leven gevende aanwezigheid van de christenen! Wij, daarentegen, *“hoe vaak voelen wij ons ertoe gedreven op de behaaglijke oever te blijven! Maar de Heer roept ons uit te varen en de netten uit te*

werpen in dieper water (vgl. *Luc 5,4*). Hij nodigt ons uit ons leven te besteden aan zijn dienst. Als wij ons vastklampen aan Hem, hebben wij de moed al onze charisma's in dienst van de ander te stellen. Konden wij ons toch maar door zijn liefde gedreven voelen (vgl. *2 Kor 5,14*) en zeggen met de heilige Paulus: "Wee mij, als ik het Evangelie niet verkondig!" (*1 Kor 9,16*).[14]

Beschikbaarheid om het Werk te verwezenlijken

Naast het verlangen om veel mensen de Verlossing te brengen, is het hart van de apostel vol van "zorg voor al de gemeenten" (vgl. *2 Kor 11,28*). Er zijn noden in de Kerk geweest vanaf het begin: het boek *Handelingen* vertelt hoe Barnabas "een akker [had] die hij verkocht en waarvan hij het geld meebracht om het aan de voeten van de apostelen neer te leggen" (*Hand 4,37*). Sint Paulus herinnert in veel van zijn brieven aan de collecte die hij voorbereidde voor de christenen in Jeruzalem. Ook op dit punt is het Werk geen uitzondering geweest. Slechts een week na zijn eerste aankomst in Rome, op 30 juni 1946, schreef de heilige Jozefmaria in een brief aan de leden van de Generale Raad, die toen in Madrid waren, dat hij van plan was zo spoedig mogelijk weer bij hen te komen en meteen naar Rome terug te gaan. Hij had nl. dringend zeshonderdduizend peseta's van ze nodig. Dit leek met hun slechte financiële situatie raar. Maar het was noodzakelijk om in Rome een huis te kopen.[15]

En dat was nog maar het begin van de economische noden met betrekking tot de huizen in Rome en net als de eerste christenen beschouwde iedereen in het Werk het als een persoonlijke zaak. In zijn laatste jaren vertelde Don Javier vaak met ontroering de geschiedenis van de twee priesters die naar Uruguay gingen om daar het Opus Dei te beginnen. Toen ze een tijdje in het land waren, ontvingen ze een belangrijke donatie, die hen uit hun benarde positie zou hebben gered. Ze aarzelden echter geen moment om de hele som naar Rome te sturen voor de huizen daar.

De materiële behoeften hielden niet op tijdens het leven van de heilige Jozefmaria, maar ze bleven – en zullen altijd blijven bestaan. Godzijdank neemt het aantal apostolaatswerken over de hele wereld toe, maar we moeten ook denken aan het onderhoud van de reeds bestaande. Daarom is het belangrijk dat we ons

verantwoordelijkheidsgevoel levend houden om die noden te verhelpen. Zoals de Vader ons eraan herinnert: “zal onze liefde voor de Kerk ons ertoe aanzetten middelen te zoeken om de apostolaatswerken vooruit te brengen”. [16]

Het gaat er niet alleen om dat wij ons steentje bijdragen, maar vooral dat die inspanning voortkomt uit onze liefde voor het Werk. Hetzelfde kan gezegd worden van een andere prachtige uiting van ons geloof in de goddelijke oorsprong van de roeping om het Opus Dei op aarde te verwezenlijken. We kennen de vreugde die de heilige Jozefmaria beleefde aan de vreugdevolle overgave die hij bij zijn dochters en zonen zag. In een van zijn laatste brieven dankte hij de Heer voor hun “totale beschikbaarheid – binnen de plichten van hun persoonlijke staat in de wereld – voor de dienst aan God in het Werk”. [17] De onzekerheid en tegenstellingen in Kerk en wereld deden hun edelmoedige overgave met een heel bijzonder licht schitteren: “jongeren en minder jongeren zijn met de grootste natuurlijkheid van hier naar daar gegaan, of hebben trouw en zonder het moe te worden volhard op dezelfde plaats; ze zijn van omgeving veranderd als dat nodig was; ze hebben een baan opgegeven en zich ingezet voor een heel ander werk dat om apostolische redenen belangrijker was; ze hebben nieuwe dingen geleerd en zij hebben graag aanvaard zich te verbergen en te verdwijnen om plaats te maken voor anderen: stijgen en dalen”. [18]

Hoewel dus het voornaamste werk van het Werk het persoonlijk apostolaat van elk van zijn gelovigen is [19], mogen we niet vergeten dat het Werk ook op collectieve wijze een aantal sociale, educatieve en charitatieve activiteiten ontplooit. Het zijn allemaal verschillende uitingen van dezelfde vurige liefde die God in ons hart heeft gelegd. Bovendien vraagt de vorming die door het Werk wordt gegeven “een bepaalde, weliswaar erg eenvoudige structurering” [20], beperkt maar onmisbaar. Hetzelfde gevoel van zending dat ons ertoe brengt om veel mensen te bereiken en te proberen zuurdesem, zout en licht te zijn op de plaatsen waar belangrijke besluiten over het leven worden genomen, houdt in ons een gezonde zorg voor deze noden van het hele Werk in stand.

Veel gelovigen van het Opus Dei – celibatair en gehuwd – verrichten apostolische arbeid van zeer uiteenlopende aard. Sommigen houden zich bezig met de taken van vorming en bestuur van het Werk. Hoewel dit niet de essentie van hun roeping

vormt, maakt de beschikbaarheid voor deze taken deel uit van hun manier om Opus Dei te zijn. Daarom moedigt de Vader hen aan om, naast een “groot enthousiasme en de inzet voor je beroep, (...) beschikbaar te zijn om je, wanneer dat nodig is, met datzelfde beroepsenthousiasme te wijden aan de taken van vorming en bestuur”. [21]

Het gaat er niet om die taken te aanvaarden als een opgelegde opdracht, die niets met het eigen leven te maken heeft. Integendeel, het is iets dat voortkomt uit het besef door God geroepen te zijn voor een grootse taak en, net als de heilige Paulus, zichzelf “de slaaf van allen [te maken], om er zoveel mogelijk voor Christus te winnen” (1 Kor 9,19). Die taken zijn in feite een “professionele taak, die een specifieke en zorgvuldige opleiding vereist”. [22] Daarom ontvangt iemand die een dergelijke opdracht aanvaardt, deze met een *gevoel van zending*, om hem uit te voeren met het verlangen zijn steentje bij te dragen. En om dezelfde reden mag zo’n taak die persoon niet uit de wereld halen, maar juist de manier zijn waarop hij midden in de wereld blijft, deze met God verzoent en de *spil* is waar zijn heiliging om draait.

In de vroege Kerk waren de leerlingen “één van hart en één van ziel” (Hand 4,32). Ze beleefden een aanstekelijke broederschap: “Niemand is zwak of ik ben het ook. Niemand komt ten val of het grijpt me in de ziel” (2 Kor 11,29). Op de plaats waar zij de vreugde van het Evangelie hadden gevonden, vulden ze de wereld met licht. Iedereen voelde de drang om zoveel mogelijk mensen de Verlossing van Christus te brengen. Iedereen wilde meewerken aan het werk van de apostelen: met hun eigen leven van overgave, met hun gastvrijheid, met materiële hulp of met de bereidheid tot dienstbaarheid, zoals de reisgenoten van de heilige Paulus. Het is geen beeld van het verleden, maar een prachtige realiteit, die wij belichaamd zien in de Kerk en in het Werk, en waartoe wij heden geroepen zijn om in ons leven gestalte te geven, met al de actualiteit van onze vrije beantwoording aan de gave van God.

Lucas Buch

[1] Paus Franciscus, apost. exh. *Gaudete et exsultate*, 19-3-2018, nr. 121.

- [2] J. L. González Gullón, *DYA –La Academia y Residencia en la historia del Opus Dei (1933–1939)*, Rialp, Madrid, blz. 196.
- [3] F. Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 9.
- [4] H. Jozefmaria, *De Smidse*, nr. 565.
- [5] F. Ocariz, *pastorale brief*, 9-1-2018, nr. 14.
- [6] F. Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 8.
- [7] *Ibid.*, nr. 29.
- [8] 2e Vaticaans Concilie, dogm. const. *Lumen gentium*, nr. 31.
- [9] H. Jozefmaria, *Instructie*, 19-3-1934, nr. 42.
- [10] H. Jozefmaria, *Christus komt langs*, nr. 105.
- [11] *Ibid.*, nr. 183.
- [12] F. Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 8.
- [13] H. Jozefmaria, *Gesprekken*, nr. 26.
- [14] Paus Franciscus, apost. exh. *Gaudete et exsultate*, 19-3-2018, nr. 130.
- [15] vgl. A. Vázquez de Prada, *The founder of Opus Dei*, dl. 3.
- [16] F. Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 8.
- [17] H. Jozefmaria, *Brief*, 14-2-1974, nr. 5.
- [18] *Ibid.*
- [19] vgl. H. Jozefmaria, *Gesprekken*, nr. 51.
- [20] *Ibid.*, nr. 63.
- [21] F. Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 8.
- [22] H. Jozefmaria, *Brief*, 29-9-1957, nr. 9.

GOD BEHAGEN HEILIGHEID EN PERFECTIONISME

De oproep van de Heer om “volmaakt te zijn zoals uw Vader in de hemel volmaakt is” (Mt 5,48) houdt in dat we leven als kinderen van God, in het bewustzijn van de waarde die wij in zijn ogen hebben, verankerd in de hoop en in de vreugde door het besef dat wij kinderen zijn van zo'n goede Vader.

Midden in de Spaanse Burgeroorlog besloot de heilige Jozefmaria, na enkele maanden op verschillende plaatsen ondergedoken te zijn geweest, de hoofdstad van het land te verlaten. Hij moest ergens een plaats vinden waar zijn leven geen gevaar zou lopen en hij zijn apostolische zending weer kon uitoefenen. Met een groep van zijn geestelijke zonen stak hij op een tocht vol gevaar de Pyreneeën over en slaagde erin Andorra te bereiken. Via Lourdes ging hij naar Pamplona, waar de bisschop hem opnam en onderdak aanbood. Kort na aankomst daar, met Kerstmis 1937, deed hij in zijn eentje een paar bezinningsdagen. Tijdens een moment van gebed schreef hij: “Meditatie: veel koelheid: in het begin was er alleen het kinderlijk verlangen dat ‘mijn Vader-God tevreden zou zijn wanneer hij over mij moest oordelen.’ Dan wakker geschud: ‘Jezus, zeg me iets’, vaak gebeden, vol verdriet om mijn innerlijke kou. – En een aanroeping tot mijn hemelse Moeder – ‘Mama!’ –, en tot de engelbewaarders, en tot mijn kinderen die in de hemel van God genieten... en dan overvloedige tranen en geklaag... en gebed. Voornemens: ‘trouw zijn aan mijn rooster in het gewone leven.’”[1]

Het zijn intieme aantekeningen waarin hij de toestand van zijn ziel beschrijft, hoe zijn gevoelens en zijn gemoedstoestand ervoor staan, en hij doet dat met grote intensiteit: kilte, tranen, verlangens... Hij zoekt zijn toevlucht bij zijn Liefdes: de Vader, Jezus, Maria. En verrassend genoeg neemt hij, te midden van de grote uitwendige beproeving die men in die tijd beleefde, een besluit dat onbeduidend zou kunnen lijken: trouw zijn aan het tijdschema van het gewone leven. Zonder twijfel is dit een van de grote kwaliteiten van de heilige Jozefmaria: het combineren van een affectieve

relatie met God, intiem en hartstochtelijk, met trouw in de dagelijkse strijd in gewone, schijnbaar onbeduidende dingen.

Een risico voor degenen die God willen behagen

Iemand behagen is het tegenovergestelde van hem verdrietig maken, hem teleurstellen. Aangezien wij God willen liefhebben en Hem behagen, is het logisch dat we bang zijn Hem teleur te stellen. Maar soms kan de angst in onze geest en ons hart precies dat teweegbrengen wat we proberen te vermijden. Bovendien is angst een *negatief* gevoel, dat niet het fundament kan zijn van een vervuld leven. Misschien is dat de reden waarom we “in de Heilige Schrift 365 keer de uitdrukking ‘wees niet bang’ vinden, met al zijn variaties. Alsof de Heer ons wil zeggen dat Hij wenst dat wij elke dag van het jaar vrij zijn van angst.”[2]

Er is een vorm van angst waarvoor de Vader ons aan het begin van zijn eerste brief heeft gewaarschuwd. Hij moedigde ons aan “het ideaal van het christelijke leven uiteen te zetten zonder het te verwarren met perfectionisme, door mensen te leren leven met de eigen zwakheid en met die van anderen; we beleven elke dag met een hoopvol vertrouwen, tot in alle consequenties, op basis van het goddelijk kindschap”. [3] Iemand die naar de heiligheid streeft vreest God te beledigen. Hij is ook bang dat hij Gods liefde niet zal beantwoorden. Een perfectionist daarentegen vreest dat hij de dingen niet goed genoeg doet en is daarom bang dat God boos zal zijn. Heiligheid is niet hetzelfde als perfectionisme, hoewel we die twee soms kunnen verwarren.

Hoe vaak worden we niet kwaad als we merken dat we ons weer eens hebben laten meeslepen door onze hartstochten, dat we opnieuw hebben gezondigd, dat we te zwak zijn om de eenvoudigste voornemens uit te voeren. We worden boos en gaan denken dat God teleurgesteld is: we verliezen de hoop dat Hij van ons kan blijven houden, dat we echt een christelijk leven kunnen leiden. We worden overmand door verdriet. Op zulke momenten is het goed om te bedenken dat droefheid een bondgenoot is van de vijand: het brengt ons niet dichterbij God, maar verwijdt ons van Hem. We verwarren onze woede en onze boosheid met een *vermeende teleurstelling van God*. Maar de oorsprong van dat alles is niet onze liefde voor Hem, maar *ons gekwetste zelf*, onze zwakheid die wij niet accepteren.

Als we in het evangelie lezen: "Weest volmaakt", willen we deze raad opvolgen, ons leven ernaar richten, maar wij lopen het risico hem op te vatten als "Doet alles volmaakt". We kunnen gaan denken dat, als we niet alles volmaakt doen, we God niet behagen en geen ware leerlingen zijn. Jezus verduidelijkt echter onmiddellijk de betekenis van zijn woorden: "Weest volmaakt zoals uw hemelse Vader volmaakt is" (Mt 5,48). Het gaat om de volmaaktheid die God voor ons toegankelijk maakt door ons deelgenoot te maken van zijn goddelijke natuur. Het gaat om de volmaaktheid van de eeuwige Liefde, van de grootste Liefde, van de "Liefde die de zon en de andere sterren beweegt" [4], dezelfde Liefde die ons als vrije wezens heeft geschapen, en ons heeft gered en verlost "toen wij nog zondaars waren" (Rom 5,8). Voor ons bestaat deze volmaaktheid erin te leven als kinderen van God, ons bewust van de waarde die we in zijn ogen hebben, zonder ooit de hoop en de vreugde te verliezen die voortkomen uit het besef kinderen van zo'n goede Vader te zijn.

Met het oog op het gevaar van perfectionisme kunnen we overwegen dat het behagen van God niet in onze handen ligt, maar wel in die van Hem. "Hierin bestaat de liefde: niet wij hebben God liefgehad, maar Hij heeft ons liefgehad" (1 Joh 4,10). Daarom moeten we ophouden God erop te wijzen hoe Hij op ons leven moet reageren. We zijn schepselen, en dus moeten we leren zijn vrijheid te respecteren, zonder Hem op te leggen *waarom* Hij *wel* of *waarom* Hij *niet* van ons moet houden. Hij heeft ons daadwerkelijk zijn Liefde getoond en dus is het eerste wat Hij van ons verwacht dat we Hem van ons laten houden, op zijn eigen manier.

God houdt in volle vrijheid van ons

Waarom is het zo moeilijk voor ons om Gods logica te begrijpen? Hebben we niet genoeg bewijzen ervan dat God de Vader bereid is ver te gaan om ons gelukkig maken? Is het niet waar dat Jezus zich met een doek omgordde voor de apostelen en hun de voeten waste?

Met woorden van sint Paulus heeft God zijn eigen Zoon niet gespaard om het ons mogelijk te maken voor eeuwig gelukkig te zijn (vgl. Rom 8,32). Hij wilde ons liefhebben met de grootste mogelijke liefde, tot het uiterste toe. Maar soms blijven we denken dat God van ons zal houden in de mate waarin wij 'voldoen aan', of

in staat zijn om 'te voldoen aan'. Dit is zeker paradoxaal. Moet een klein kind de liefde van zijn ouders 'verdiene(n)'? Misschien lijkt het er meer op dat wij onszelf zoeken met zoveel moeite om die liefde te 'verdiene(n)'. We worden geleid door onzekerheid, door de behoefte naar stabiele, vaste referentiepunten te zoeken en die proberen wij te vinden in onze daden, in onze ideeën, in onze opvatting van de werkelijkheid.

In plaats daarvan is het voldoende dat wij naar God, onze Vader, kijken en in Zijn liefde rusten. Bij de Doop van Jezus en bij zijn Gedaanteverandering, zegt de stem van God de Vader dat hij welbehagen vindt in zijn Zoon. Ook wij zijn gedoopt en door Jezus' Lijden delen wij in zijn intieme leven, zijn verdiensten, zijn genade. Daardoor kan God de Vader met welgevallen en vreugde naar ons kijken. De Eucharistie geeft ons, onder andere, een heel duidelijke boodschap over wat God voor ons voelt: Hij verlangt ernaar bij ieder van ons te zijn, Hij is bereid op ons te wachten zo lang als nodig is, verlangend naar intimiteit en beantwoorde liefde.

De strijd van een verliefde ziel

Het ontdekken van de Liefde die God voor ons heeft, is het grootste motief dat we kunnen vinden om lief te hebben. Evenzo is "de beste motivatie om te besluiten het Evangelie mee te delen (...) het met liefde te overwegen, te blijven stilstaan bij de bladzijden ervan en het met het hart te lezen".[5] Het zijn geen abstracte ideeën. We zien het in voorbeelden zo menselijk als de bezetene van de Gerasenen die, nadat hij door Jezus was bevrijd en zag hoe zijn landgenoten de Meester verwierpen, Hem smeekte "bij Hem te mogen blijven" (Mc 5,18). We zien het ook bij Bartimeüs, die na van zijn blindheid genezen te zijn "zich bij Hem aansloot op zijn tocht" (Mc 10,52). We zien het tenslotte in Petrus: pas nadat hij de diepte van de Liefde van Jezus had ontdekt, die hem na zijn verraad vergeeft en vertrouwt, had ontdekt kan hij beantwoorden aan zijn oproep "volg Mij" (Joh 21,19). De ontdekking van Gods liefde is de krachtigste motor voor ons christelijk leven. Hierin ligt de bron van onze strijd.

De heilige Jozefmaria heeft ons altijd aangemoedigd om het te bekijken vanuit het perspectief van ons goddelijk kindschap: "Kinderen... Wat doen ze niet hun best om zich in het bijzijn van hun ouders goed te gedragen! En kinderen van koningen, in het bijzijn

van hun vader, de koning, hoe doen ze niet hun best om de koninklijke waardigheid te bewaren!

En jij... weet jij niet dat je altijd in tegenwoordigheid bent van de grote Koning, God, je Vader?"[6] Gods aanwezigheid vervult zijn kinderen niet met angst. Zelfs niet als ze vallen. Simpleweg omdat Hij zelf ons zo duidelijk mogelijk heeft willen zeggen dat zelfs als we vallen, Hij op ons wacht. Als de Vader uit de gelijkenis wil Hij niets liever dan ons tegemoetkomen zodra we Hem verlaten, en ons omhelzen en ons met kussen overladen (vgl *Luc 15,30*).

Geconfronteerd met de mogelijke vrees God te bedroeven, kunnen we ons afvragen: verenigt deze vrees me met God? Doet ze me meer aan Hem denken, of richt ze mij op mijzelf: op mijn verwachtingen, mijn strijd, mijn prestaties? Brengt het me ertoe God om vergeving te vragen in de biecht, en met vreugde vervuld te worden in de wetenschap dat Hij mij vergeeft? Of brengt het me tot wanhoop? Helpt het me om met vreugde opnieuw te beginnen, of sluit het me op in mijn verdriet, in mijn gevoelens van hulpeloosheid, in de frustratie die voortkomt uit een strijd die gebaseerd is op mijn eigen kracht... en op de resultaten die ik *behaal*?

De glimlach van Maria

Een gebeurtenis in het leven van de heilige Jozefmaria kan ons helpen dit beter te begrijpen. Het is een van de aantekeningen over zijn innerlijk leven die hij schreef om de taak van zijn geestelijk leidsman te vergemakkelijken. Hoewel het een beetje lang is, is het de moeite waard om het in zijn geheel te citeren:

"Vanmorgen – zoals altijd gebeurt als ik het nederig vraag, ongeacht de tijd dat ik naar bed ga –, werd ik wakker uit een diepe slaap, alsof ik werd geroepen, in de zekerheid dat het tijd was om op te staan. En inderdaad, het was kwart voor zes. Gisteravond heb ik zoals gewoonlijk de Heer gevraagd mij de kracht te geven om mijn luiheid bij het opstaan te overwinnen, want – ik beken het tot mijn schaamte – zoiets kleins kost me enorm veel moeite en er zijn nogal wat dagen dat ik, ondanks die bovennatuurlijke 'wekker', nog wat langer in bed blijf liggen. Vandaag bad ik, toen ik zag hoe laat het was, ik worstelde ... en ik ben in bed gebleven. Eindelijk, om kwart over zes volgens mijn wekker (die al een tijdje kapot is) stond ik op en knielde vol vernedering op de grond, mijn gebrek

erkennend – *serviam!* –, ik kleepte me aan en begon mijn meditatie. Welnu: tussen half zeven en kwart voor zeven zag ik geruime tijd hoe het gezicht van mijn 'O.L.V. van de kussen' vol vreugde en blijdschap was. Ik heb aandachtig gekeken: ik geloof dat zij glimlachte, die indruk gaf het mij, hoewel haar lippen niet bewogen. Heel rustig heb ik mijn Moeder veel lieve dingen gezegd." [7]

De heilige Jozefmaria had zich voorgenomen iets te doen wat misschien ook voor ons soms een strijd is: op tijd opstaan. En dat was hem niet gelukt. Het was iets wat hem vernederde. Maar hij verwarde zijn kwaadheid en zijn vernedering niet met de grootmoedigheid van Gods hart. En hij zag de allerheiligste Maagd naar hem glimlachen, na die mislukking. Is het niet waar dat we de neiging hebben om te denken dat God tevreden met ons is wanneer – en soms alleen wanneer – we de dingen goed doen? Waarom verwarren we onze persoonlijke voldoening met de glimlach van God, met zijn tederheid en zijn genegenheid? Is Hij niet even ontroerd wanneer we na een nieuwe val weer opstaan?

Vaak zullen we O.L.V. gezegd hebben, dat ze bij de Heer voor ons ten beste moest spreken – *ut loquaris pro nobis bona* –. Misschien hebben we ons die gesprekken tussen haar en haar Zoon wel eens voorgesteld. In ons gebed mogen we ons mengen in die intimiteit tussen Jezus en Maria en hun liefde voor ieder van ons overwegen.

"Maria's glimlach zoeken is geen vrome of achterhaalde sentimentaliteit, maar eerder de terechte uitdrukking van de levende en diep menselijke relatie die ons verenigt met degene die Christus ons als onze Moeder heeft gegeven. Ernaar verlangen de glimlach van O.L.V. te aanschouwen betekent niet dat we ons laten leiden door een te vrije verbeelding." [8] Benedictus XVI sprak deze woorden in Lourdes over de kleine Bernadette. Bij haar eerste verschijning, voordat Maria zich voorstelde als de Onbevleete, glimlachte zij alleen maar naar haar. "Maria liet haar eerst haar glimlach zien, alsof het de meest geschikte ingang was om haar mysterie te openbaren." [9]

We willen die glimlach ook zien en erin leven. Onze fouten – hoe groot ze ook mogen zijn – zijn niet in staat deze uit te wissen. Als we weer opstaan na onze val, kunnen we haar blik zoeken en we zullen weer door haar vreugde worden aangestoken.

Diego Zalbidea

- [1] *De Weg. Kritisch-historische ed.*, noot bij nr. 746.
- [2] Paus Franciscus, boodschap voor de 33e Wereldjongerendagen, 25-3-2018.
- [3] F. Ocariz, *pastorale brief*, 14-2-2017, nr. 8.
- [4] Dante Alighieri, *Goddelijke Komedie*, Paradijs, Canto 33.
- [5] Paus Franciscus, apost. exh. *Evangelii Gaudium*, 24-11-2013, nr. 264.
- [6] H. Jozefmaria, *De Weg*, nr. 265.
- [7] A. Vázquez de Prada, *The founder of Opus Dei*, dl. 1, noot 139.
- [8] Benedictus XVI, *homilie*, 15-9-2008.
- [9] *Ibid.*